

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

HET HOF VAN VERBREKING VOOR HONDERD JAAR

Rede uitgesproken door de Heer Raoul HAYOIT DE TERMICOURT, Eerste Advocaat-Generaal bij het Hof van Verbreking, op de plechtige openingszitting van het Hof op 15 September 1953

Het is de gewoonte van de heer Procureur-Generaal, in de redevoeringen welke hij uitsprekt op de plechtige zittingen die het gerechtelijk jaar inluiden, U uit te nodigen de blik op de toekomst te richten. Verleden jaar nog zette hij u een programma van wijzigingen (1) uiteen, waarvan enkele sedertdien verwerkelijkt zijn geworden door de wet van 20 Juni 1953, welke juist vandaag in werking is getreden, en waarvan andere, stoutmoediger van opzet, thans aan de Commissie voor Justitie van de Senaat zijn onderworpen (2).

Daar de verbeeldingskracht van de heer Procureur-Generaal, mij evenzeer ontbreekt als zijn doorzicht, is het onderwerp dat ik hier zal behandelen, aan het verleden ontleend, een verleden dat één eeuw achter ons ligt; ik heb mij namelijk voorgenomen U een beeld op te hangen van het Hof en van zijn werkzaamheden in 1853.

In 1853 hadden de Raadsheren op U het niet te onderschatten voordeel dat zij bij de aanvang van het gerechtelijk jaar geen redevoering behoeften te horen. Het houden ervan werd inderdaad aan de Procureur-Generaal bij het Hof eerst opgelegd door artikel 222 van de wet van 18 Juni 1869 op de rechterlijke organisatie (3).

Er bestaat echter geen aanleiding uw voorgangers hierom al te zeer te benijden, want de reden om dewelke in 1853 geen redevoering, zoals de huidige, werd uitgesproken bestond erin dat de leden van het Hof in die tijd geen vacantie genoten; immers alleen aan de leden van de burgerlijke kamers der rechtbanken van eerste aanleg en der Hoven van Beroep was een jaarlijkse rusttijd toegekend (4). Met recht mag ik dus zeggen dat het aanhoren dezer rede de U bij de wet opgelegde tegensprestatie is voor de genoten vacantie (5). En niet enkel dient U haar te aanhoren, maar, als getrouwe dienaren der wet behoort u zulks zelfs te wensen... Het is U vergund te hopen dat zij kort van duur moge zijn; deze hoop althans zal niet teleurgesteld worden.

* * *

In 1853 hield het Hof zijn zittingen in het oude Paleis, Justitieplein, een bouwwerk waarvan de hoofdgevel, versierd met fronton en kolonnen, wel een statige aanblik opleverde, maar waarvan de lokalen arm waren, zowel aan schoonheid als aan licht. Het was trouwens in 1853 dat, ten overstaan van de gebreken en de bekrompenheid van de tempel des Rechts, Koning Leopold de Eerste, op voorstel van de Minister van Justitie, Advocaat-Generaal Faider, besliste dat het Paleis zou worden gebouwd, hetwelk ons thans onderdak verleent (6).

Al was het kader waarin het zijn hoge zending vervulde geenszins aantrekkelijk, toch ging er van het Hof een verheven gezag uit en genoot het een ongeëmde prestige, dank zij illustere leden.

Onder dezen vermeld ik de Eerste Voorzitter, Baron de Gerlache, oud-advocaat bij de Cour de cassation de France (7), moedig verdediger van Malet en de la Horie (8), gewezen generaals van de Republiek die, in 1812, een staatsgreep tegen Napoleon hadden pogen op touw te zetten, raadshere in het Hoger Gerechtshof te Luik, voorzitter van het Nationaal Congres en van de eerste Kamer van Volksvertegenwoordigers. Hij had de eed ontvangen van de eerste onzer Koningen; tot wie hij vervolgens de ontroerende uitnodiging had gericht : « Sire, bestijg de Troon » (9). Voortreffelijk latinist, gold zijn bewondering voornamelijk Sallustius; met dezelfde standvastigheid wijdde hij zich aan de studie van het recht als aan deze van de geschiedenis (10), en zat hij zelf het Hof voor gedurende vijf en dertig jaar, uitmuntend in kennis en in waardigheid.

De voorzitter, Graaf de Sauvage, was achtereenvolgens substituut Procureur des Keizers geweest te Emden, een der grootste advocaten van de Luikse balie, gouverneur van deze provincie, minister van Binnenlandse Zaken onder het Regentschap en lid van het Nationaal Congres. De tweede voorzitter, van Meenen, had in 1853 de ouderdom van 81 jaar bereikt en was nog onvermoeid bedrijvig. In het Nationaal Congres had hij een zeer voorname rol gespeeld;

bovendien was hij Procureur-Generaal geweest bij het Hoger Gerechtshof te Brussel en gouverneur van Brabant; hij was een der stichters van de Universiteit te Brussel. Hij bewoonde het huis, gelegen op n° 28 van de Waterloolaan en wist er geduldig een der rijkste bibliotheken van het land samen te stellen. Heden ten dage dient het gebouw tot geheel andere doeleinden, alhoewel het toch niet volkomen vreemd is geworden aan het Hof, vermits de heer Stafhouder Hermans er dagelijks een genoeglijke stonde gaat doorbrengen...

Een der oudstbenoemde Raadsheren was de heer Joly, die een der gloriën van de Brusselse balie was geweest. Op hem volgden Raadsheren Lefebvre en Defacqz, het vierde en vijfde lid van het Hof die zitting hadden gehad in het Nationaal Congres. Defacqz is achtereenvolgens Raadsheer geweest in het Hoger Gerechtshof te Brussel, Secretaris-Generaal van het Ministerie van Justitie, Advocaat-Generaal bij en Raadsheer in dit Hof. Hij overleed in 1871, bekleed met de waardigheid van het eerste voorzitterschap. Onvermoeibaar werker heeft hij, naar te lezen staat, zelv nagenoeg driehonderd arresten van het Hof opgesteld (11). Geducht hanteerder van de redeneerkunde, oefende hij op het Hof een werking uit waaraan in latere tijden die van Procureur-Generaal Paul Leclercq de herinnering zou opwekken. In en bij hem was alles orde: orde in de studie en in de geest, orde in de demonstratie en in de rangschikking zijner aantekeningen, waardoor hij thans als het ware belichaamd wordt in een ander hoofd van het parket, de heer Procureur-Generaal L. Cornil. Het boek van Defacqz « L'Ancien Droit Belgique » (12) getuigt van dezelfde eigenschappen en gaf trouwens aanleiding tot de geestige verzen van een zijner ambtgenoten:

*« Toi qui sus restaurer par des labeurs ingrats
L'édifice écroulé des lois de nos ancêtres ».* (13)

Aan het hoofd van het Parket stond Procureur-Generaal Mathieu Leclercq, zoon van Olivier Leclercq, die de eerste jurist was in een familie welke er nog zovele — en zo befaamde — zou tellen (14).

Evenals de Gerlache was Mathieu Leclercq een dier mannen geweest welke het machtigst hadden bijgedragen tot het ontstaan van België's onafhankelijkheid. Evenals de Gerlache was hij Raadsheer geweest in het Hoge Gerechtshof te Luik en had hij deel genomen aan de werkzaamheden van het Nationaal Congres en van de eerste Kamer van Volksvertegenwoordigers. Vanaf de instelling van het Hof was hij tot Raadsheer benoemd geworden. Maar, en dit feit is opmerkelijkwaardig, al was hij de zoon van een Procureur-Generaal bij het Hoger Gerechtshof te Luik, toch had hij zelf nooit het ambt waargenomen van het Openbaar Ministerie vooraleer hij op 16 Juni 1836 Procureur-Generaal bij uw Hof werd. En toch heeft niemand ooit beter dan hij de instelling van het Openbaar Ministerie bepaald, noch beter de rol ervan in de publieke vordering en vóór de burgerlijke rechter omschreven (15). Van hem heeft men zelfs mogen zeggen dat hij de opleider geweest is, van de Belgische magistratuur (16).

Niet enkel strekken de door hem bestudeerde rechtsquaesties zich uit over al de gebieden van het recht, maar nimmer heeft hij opgehouden de nadruk te leggen op de geest waarmede degene die de wet interpreteert moet bezield zijn. Waar hij erop wees dat het gezag der wet krachtig dient gehandhaafd, zegde hij echter met evenveel klem: « De letter doodt en » de geest maakt levend. Deze oude, kernachtig-ware » spreuk geldt niet alleen in godsdienst en zedenleer, » doch ook in de wetgeving » (17).

Zijn eruditie en zijn wijsheid waren trouwens zo groot dat van alle zijden om zijn medewerking werd verzocht. Menigmaal werd hij door de Koning geraadpleegd en met het voorzitterschap van commissiën belast, onder meer in 1853 (18) van de Herzieningscommissie welke het ontwerp opstelde van de nieuwe wet over de rechterlijke organisatie (19); drie maal was hij voorzitter van de « Académie Royale de Belgique »; zelfs is hij van 18 April 1840 tot 12 April 1941 Minister van Justitie geweest in de regering waarvan tevens Lebeau, Liedts en Rogier deel uitmaakten.

Om hem bij te staan in zijn taak in het Parket van het Hof beschikte hij in 1853 slechts over één Advocaat-Generaal, de heer Delebecque.

De titularis van de tweede plaats van Advocaat-Generaal, Charles Faider, had op 3 October 1852 tijdelijk het Hof verlaten, insgelijks om de functie van Minister van Justitie uit te oefenen. Hij zou in Maart 1855 terugkeren naar het Parket en in Februari 1871 Procureur-Generaal Mathieu Leclercq opvolgen.

Faider was geboren te Triëst (20), aan de uiterste grens van het Franse Keizerrijk, waarheen de wisselvalligheden van de oorlog zijn gezin hadden gebracht. In tegenstelling met Mathieu Leclercq volbracht hij zijn loopbaan als magistraat helemaal in het Parket (21). Hij bezat een uitgebreide cultuur, doch was minder geneigd tot de metaphysica en hij legde zich dan ook bijzonder toe op het navorsen van oorkonden en van het oude gewoonterecht. Hij verkoos de feiten waar te nemen; zijn wetenschap was inductief (22). Zo heeft hij, langs een andere weg, op bewonderenswaardige wijze het werk van zijn voorganger aangevuld.

Als Minister van Justitie (23) deed hij twee bijzonder belangrijke wetsontwerpen aannemen: de wet van 15 Augustus 1854 op de gedwongen onteigening en het Boswetboek. Hij was het ook die vóór het Parlement de wet van 20 December 1852 verdedigde tot bestraffing van de beledigingen aan de hoofden van vreemde Staatsbesturen. Dit was voor Victor Hugo aanleiding tot een scherpe, en overigens onrechtvaardige uitval, waar deze dichter schreef:

*« Un beau matin, le peuple en s'éveillant va voir
Sa constitution, temple de son pouvoir;
Hélas! de l'autre auguste on a fait une niche;
Il y mit un lion, il y trouve un caniche »* (24)

Dit schitterend Hof van 1853 werd terzijde gestaan door een niet minder merkwaardige balie. De namen van Stafhouder Dolez en van zijn confraters Bosquet, Orts en Van Dievoet — om alleen dezen aan te halen — wekken heden nog de herinnering op aan de meesters wier voorbeeld door de Balie van het Hof wordt nagevolgd. Het was ook in 1853 dat een jonge doctor in de rechten (25) Procureur-Generaal de Bavay verzocht het Hof van Beroep te Brussel te willen vorderen zijn eed als advocaat te aanvaarden, een doctor in de rechten wiens aandenken ons om een tweevoudige reden dierbaar is: hij zou immers in 1881 Raadsheer worden in het Hof, en één jaar later vader van onze Procureur-Generaal.

Tussen de jaren 1853 en 1953 zijn trouwens talrijke aanknopingspunten aan te wijzen.

In April laatstleden was onze vreugde groot bij het huwelijk van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Joséphine-Charlotte van België met Zijne Koninklijke Hoogheid de Erfgrootertog van Luxemburg. Uwe voorgangers, Mijne Heren, hebben een gelijkaardige vreugde beleefd op 22 Augustus 1853, toen Z. K. H. Prins Leopold, Hertog van Brabant, de toekomstige Leopold de Tweede, in de echt werd verbonden met

Haar Koninklijke Hoogheid Marie-Henriette, Aarts-hertogin van Oostenrijk, die in België met des te meer toegenegenheid (26) werd verwelkomd daar zij, gelijk onze eerste Koningin, wier overlijden de Belgen eenparig hadden beweend (27), een achterkleindochter was van Keizerin Maria-Theresia. Onder degenen die de Aartshertogin bij haar doortocht in het station te Leuven toejuichten was een student op te merken bij wie de geestdrift van het karakter zich paarde aan een nimmer falende waardigheid, welke eigenschappen ons te dezen dage treffen in zijn zoon, thans uw Eerste Voorzitter.

Onlangs hebben wij allen intens in de ontroering gedeeld welke de kroning, in de Abdij van Westminster, van H. M. Koningin Elisabeth II van Engeland bij de volkeren van het Commonwealth heeft opgewekt. De ceremoniën die zich op 30 Januari 1853 in Notre Dame-kerk te Parijs afspeelden ter ere van Keizer Napoleon III en van Keizerin Eugénie, hebben ongetwijfeld in België niet een zo diep medevoelen teweeggebracht, maar zij waren niet minder luisterrijk.

In de Verenigde Staten was, evenals het huidige jaar, 1853 het jaar van de ambtsaanvaarding van een nieuwe President die kwam uit de rangen van het leger, generaal Pierce (28).

1853 was tevens rijk aan wetenschappelijke onderzoekingen en ontdekkingen, als daar zijn de vooruitgang der biologische wetenschappen, te danken aan Claude Bernard, de gyroscoop van Foucault en de uitvinding door de Engelse ingenieur Bessemer, van het procédé tot omzetting van ijzer in staal, dat naar hem werd genoemd (29). Onderwijl vervaardigde de Amerikaanse nijverheid de krachtige Talbot-machine tot doorboring van tunnels (30) en zij bouwde meteen de indrukwekkende « Carolus Magnus », een schip waarvan de kiellengte 56 meter bedroeg (31).

Voorzeker, er werd in 1853 noch van Verenigde Naties, noch zelfs van een Europese Gemeenschap gesproken. Niettemin wist Koningin Victoria, bijgestaan door Koning Leopold I, de toenadering tussen Engeland en Frankrijk te bewerken. De Keizer van al de Russische landen en de Keizer van Oostenrijk-Hongarije — twee andere groten uit dit tijdperk — ontmoetten elkaar te Olmutz « ten einde de Europese vrede te handhaven » (32). De Hertog van Brabant wijdde door een boodschap gezonden naar het Paleis te Westminster de onderzeese telegraaf in, die België met Londen zou verbinden (33). Berryer, stafhouder van de Parijse balie, liet krachtig zijn stem horen in oproepen tot eendracht ter verdediging van de vrijheid (34), terwijl Ferdinand de Lesseps het grote denkbeeld van zijn leven concipieerde, het Suez-kanaal, waarmee hij hoopte het Oosten en het Westen nader tot elkaar te brengen. Helaas ! Ondanks deze inspanningen om vrede in vrijheid en welvaart te verzekeren, was Rusland Moldavië en Walachije binnen gerukt, en boorde het naderhand, in de rede van Sinope (35), een Turks eskader in de grond. Een conflict over de bewaking van de Heilige Plaatsen in Palestina nam scherpe vormen aan en zou leiden tot de Krimoorlog (36). En Bismarck was zo pas benoemd geworden tot Ambassadeur van Pruisen bij de Rijksdag te Frankfort... België zag zich dan ook genoodzaakt zijn leger te reorganiseren (37) en de mobiliseerbare getalsterkte ervan op te voeren van 80.000 tot 100.000 manschappen.

Had ik het verkeerd voor te menen dat het tijds-gewricht, dat ik u hier thans in zijn hoofdtrekken afschilder, ons wel meer dan een gewoon belang kan inboezemen?

* * *

vigeren thans nog slechts vier wetten. De eerste is de wet van 27 Maart 1853, houdende interpretatie van artikel 18 van de wet van 12 Maart 1818 op de uitoefening van de geneeskunde, waarin trouwens enkel de leer wordt vastgelegd die werd gehuldigd in een op 12 November 1851 (38) door de Verenigde Kamers van het Hof gewezen arrest. Nu door dit arrest voor de tweede maal de beslissing van de rechters der feiten over eenzelfde rechtsquaestie was verboden geworden, werd van toepassing artikel 23 van de wet van 4 Augustus 1832 (40), waarbij een interpretatie bijwege van wetsbepaling was voorgeschreven.

De tweede van kracht gebleven wet is die van 7 April 1853, houdende vereniging van de Leopoldswijk met de stad Brussel; daardoor steeg het bevolkingscijfer der hoofdstad tot ongeveer 152.000 inwoners, terwijl de voorsteden samen slechts 98.000 zielen telde (41).

De derde en de vierde wetten, die nog steeds in werking blijven, zijn die van 31 Mei en 30 December 1853 betreffende de grenzen van zekere gemeenten in de provinciën Limburg en Oost-Vlaanderen.

* * *

Wat blijft er heden over van hetgeen het Hof in 1853 op het gebied van rechtsleer en jurisprudentie heeft tot stand gebracht?

Al zijn de gewezen arresten weinig talrijk — 38 door de eerste en 110 door de tweede kamer — althans indien men het getal in aanmerking neemt van de door U in de loop van het verstreken gerechtelijk jaar uitgesproken arresten (42), staat daartegenover dat door verscheidenene ervan ofwel definitief een omstreden quaestie werd uitgemaakt, ofwel de oplossing werd voorbereid van kiese rechtsvragen welke naderhand aan de Hoven en Rechtbanken zouden worden onderworpen.

Het eerste door de eerste kamer gewezen arrest (43) heeft betrekking op een bijzondere stof, de mijnwetgeving. Het Hof diende te beslissen of de concessionaris van een mijn, die steenkool gedolven had in de grenspijler (44) van de aanpalende concessie, gehouden was niet enkel tot het uitvoeren van de tot instandhouding der mijn nodige werken, maar ook tot teruggave van de gedolven steenkool, of tot betaling van de waarde ervan, aan de aanpalende concessionaris, ofschoon deze zelf het recht niet had de grenspijler te ontginnen. Het Hof heeft deze vraag in bevestigende zin opgelost, en meteen de aard bepaald van het recht dat de concessionaris heeft op de mijn en op de grenspijler. Vrijwel alle later verschenen doctrinale werken over de mijnwetgeving hebben naar dit belangwekkend arrest verwezen (45).

Het arrest van 5 Februari 1853 (46) werd door de heer Procureur-Generaal Paul Leclercq menigmaal onder de aandacht van het Hof gebracht (47). Door dit arrest werd namelijk beslist, in strijd met de toenertijd meestal gevolgde Franse leer (48), dat de zaken van het openbaar domein beschouwd worden als *eigendom van de Staat*; bovendien valt uit de argumentatie ervan ondubbelzinnig af te leiden dat er, ter zake van wegenis, aanleiding kan bestaan een onderscheid te maken tussen de eigenlijke weg en de ondergrond ervan: in schijn een subtiel onderscheid, dat heden nochtans algemeen wordt aangenomen en waaruit velerlei gevolgen voortvloeien (49).

Op 10 Februari 1853 (50) diende het Hof uitspraak te doen over de rechtsgeldigheid van de handelingen welke door de ontzette persoon werden verricht vóór de dag van het vonnis waarbij hij wordt ontzet, maar op een tijdstip waarop de oorzaak der ontzetting reeds

Van de in 1853 tot stand gekomen wetgeving (38)

kennelijk bestond (artikel 503 van het Burgerlijk Wetboek). De uitspraak van het Hof luidde dat, ook al was nietigverklaring ervan regelmatig in rechte gevorderd, de nietigheid van zodanige handeling niet noodzakelijk behoefde te worden uitgesproken, dat evenwel de rechter behoorde te oordelen of «terwille van de rechtvaardigheid en de billijkheid, nietigverklaring van de handeling geboden was». Op dit arrest steunen de auteurs eenparig de leer ⁽⁵¹⁾, dat de rechter, bij wie een eis tot nietigverklaring wordt ahangig gemaakt, dient na te gaan of de handeling door de ontzette niet werd verricht in een heldere tussenpoos, en of diens belang vergt dat de handeling hetzij nietig verklaard, hetzij gehandhaafd worde. De meningen blijven slechts uiteenlopend — omdat in dit opzicht een oplossing niet met zekerheid uit het arrest is af te leiden — ten aanzien van de verplichting des rechters om de goede trouw van de medecontractant in acht te nemen ⁽⁵²⁾.

Hierop volgen twee merkwaardige arresten over de beslissende en over de aanvullende eed. Het eerste ⁽⁵³⁾ maakt een nauwkeurig onderscheid tussen de beslissende eed en het verhoor over feiten en vraagpunten, beslist dat deze ondervraging geen beletsel oplevert voor het opdragen, naderhand, van een beslissende eed over hetzelfde feit en voegt eraan toe dat een verklaring, zelfs onder ede afgelegd, in de loop van een verhoor over feiten en vraagpunten, geen grond kan geven tot een vervolging wegens meened. Vragen omtrent dewelke controverse mogelijk was en welke door het arrest definitief werden opgelost ⁽⁵⁴⁾.

Uit het arrest betreffende de aanvullende eed ⁽⁵⁵⁾ blijkt allereerst dat, in artikel 1367 van het Burgerlijk Wetboek, de woorden «dat de eisch of de exceptie niet geheel van bewijs ontbloomt is» betekenen dat er een begin van *wettelijk toelaatbaar* ⁽⁵⁶⁾ bewijs moet bestaan. Vervolgens beslist het arrest dat, wanneer een contract, wat het bewijs ervan aangaat, valt onder de regel vastgelegd in artikel 1341 van het Burgerlijk Wetboek, de enkele omstandigheid dat dit contract, «volgens het gebruik en de welvoeglijkheid» generlei bewijs door geschrift vergt, geen «onmogelijkheid» uitmaakt voor de schuldeiser om zich een schriftelijk bewijs te verschaffen, naar de zin van artikel 1348 van meergenoemd Wetboek, en derhalve de rechter niet in staat stelt een aanvullende eed op te dragen op grondslag van een vermoeden.

Ten opzichte van de ontoereikendheid van eenvoudige welvoeglijksredenen staat de in het arrest gehuldigde oplossing heden buiten kijf. Zij werd trouwens bevestigd door uw arrest van 3 Juni 1935 ⁽⁵⁷⁾. Maar wat te denken van het gebruik? Waar hij toegeeft dat, over het algemeen, rechtsleer en rechtspraak verder de mening toegedaan blijven dat het gebruik niet ontslaat van het schriftelijk bewijs, houdt professor De Page ⁽⁵⁸⁾ staande — zijn opvatting wordt overigens gedeeld door andere auteurs ⁽⁵⁹⁾ — dat aan de tegenovergestelde oplossing de voorkeur dient gegeven te worden wanneer het gaat om een «zeker gebruik, hetwelk op volstrekt algemene en standvastige wijze wordt nagevolgd» ⁽⁶⁰⁾.

Naar het mij wil voorkomen heeft het arrest van 8 December 1853 deze interpretatie van de wet niet terzijde geschoven. Zoals Advocaat-Generaal Delebecque in zijn aan het arrest voorafgaande conclusie onderstreepte: «Te zeggen dat een geschreven bewijs niet kan worden verkregen volgens het gebruik en de welvoeglijkheid is, onzes erachtens, niet *uitdrukkelijk genoeg* de bij artikel 1348 vereiste onmogelijkheid doen uitkomen, ook al ware deze onmogelijkheid van louter zedelijke aard» ⁽⁶¹⁾. En hij voegde eraan toe dat het Hof van Beroep *duidelijk* had dienen te verklaren dat

het de partij niet mogelijk was geweest zich dergelijk bewijs te verschaffen. Op het gebied van de rechtsleer heeft de beslissing van het Hof dus niets van haar belang verloren.

Met aandoening is het dat ik vóór U melding maak van het arrest waarin, op 3 Maart 1853 ⁽⁶²⁾, het Hof de wordingsgeschiedenis schetste van de schenking of erfstelling over de hand voor het overschot. Gewis heugt het U nog dat onze betreurde ambtgenoot, Raadsheer Smetryns, een uittreksel voorlas uit deze beslissing vóór het arrest dat gij, op zijn verslag, gewezen hebt de 16e Juni 1950 ⁽⁶³⁾. Waar U, ten andere, de 5e Januari van hetzelfde jaar, en op het verslag van dezelfde magistraat, besliste dat de onder de schijn van een contract onder bezwarende titel vermomde schenkingen niet onderworpen waren aan de vormvereisten bepaald bij artikelen 931 tot 933 van het Burgerlijk Wetboek, ten aanzien van de akten van schenking, hebt gij U ertoe beperkt een arrest van het Hof van 6 Mei 1853 over te nemen ⁽⁶⁴⁾.

Met het arrest van 14 Juli 1853 ⁽⁶⁵⁾ bevinden wij ons in het domein van de hypotheekwet. Een met hypotheken bezwaard onroerend goed is het voorwerp van een verkoop op onroerend beslag; *na* de eindtoewijzing, welke gehandhaafd bleef, doch *vóór* de verdeling van de prijs en zelfs vóór de overlegging van de schuldvorderingen aan order, komt een der hypotheken te vervallen wijl ze niet werd vernieuwd. Verliest de schuldeiser deswege zijn recht van voorrang?

Een quaestie welke de schrijvers bestempelden als «een der neteligste punten in de materie der hypotheken» ⁽⁶⁶⁾ en waaraan al vijf verschillende oplossingen waren gegeven geworden ⁽⁶⁷⁾.

Het feilloos opgebouwde arrest beslist dat door de eindtoewijzing, welke gehandhaafd blijft, de in nuttige rangorde ingeschreven schuldeisers een verkregen recht hebben op de prijs volgens de orde van inschrijving van hun schuldvordering, en dat, ook al kan door het zich later voordoende verval van een inschrijving het hypotheekrecht te niet gaan, dit verval niets kan afdoen aan het recht dat de schuldeiser heeft verkregen op de prijs. Door deze beslissing werd voor goed een einde gemaakt aan de controverse ⁽⁶⁸⁾.

Ik mag het overzicht van de door de eerste kamer gewezen arresten niet sluiten zonder even te verwijlen bij twee beslissingen waarbij bepalingen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering werden geïnterpreteerd: het arrest van 7 April 1853 ⁽⁶⁹⁾, waarin van het begrip «zaak in staat van wijzen» (artikel 343, lid 1) een omschrijving wordt verstrekt welke in alle latere arresten werd overgenomen ⁽⁷⁰⁾ en het arrest van 14 Januari 1853 betreffende artikel 1030 van hetzelfde Wetboek ⁽⁷¹⁾. Luidens laatstvermeld artikel kan generlei exploit of akte van rechtspleging nietig verklaard worden indien de nietigheid daarvan niet *uitdrukkelijk* bij de wet is uitgesproken. Een meningsverschil was ontstaan: heeft deze bepaling een algemene draagwijdte, zodat nietigheid van een akte van rechtspleging in geen geval kan worden verklaard wanneer de wet zulks niet in uitdrukkelijke termen bepaalt ⁽⁷²⁾? Het Hof besliste dat voormelde bepaling geen toepassing vond ten aanzien van de akten van rechtspleging welke zonder «intrinsieke juridische waarde» waren, onder meer omdat zij tot stand waren gekomen door toedoen van een ambtenaar optredend buiten de kring zijner bevoegdheid. De Paephe hechtte zijn goedkeuring aan deze oplossing ⁽⁷³⁾ en het Hof sprak op 18 Mei 1893 in dezelfde zin recht bij een arrest ⁽⁷⁴⁾, waarin ook een onderscheid wordt gemaakt tussen extrinsieke formaliteiten der akten, op dewelke voormeld artikel 1030 toepasselijk is, en

de intrinsieke formaliteiten of de substantiële inhoud der akte, waaraan het artikel vreemd is. Door op dit zelfde onderscheid te steunen, interpreteert het Hof niet enkel artikel 1030 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, doch tevens artikel 173, lid 1, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd door artikel 10 van het koninklijk besluit n° 300 van 30 Maart 1936 (75).

* * *

Nu het Strafwetboek en de wet over de organisatie der militie, welke in 1853 van kracht waren, opgeheven werden en slechts enkele bepalingen van de alsdan vigerende belastingwetgeving nog bindende kracht hebben, zou men allicht kunnen denken dat de door de tweede kamer gewezen arresten voor ons van ieder belang ontbloot zijn.

Zulks ware verkeerd. Afgezien van drie kenmerkende arresten (76) betreffende de rechtspleging vóór het Hof van Assisen en van twee arresten (77), waarin de grondslag wordt omschreven en de perken worden afgetekend van de politiebevoegdheid der gemeenteverhuden, verdienen zeven beslissingen, betreffende onderscheiden takken des rechts, ten volle onze aandacht.

Naar luid van de eerste ervan (78) zijn artikelen 378 en volgende van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, over de wraking, niet alleen op de magistraten der burgerlijke gerechten toepasselijk; behoudens een afwijkende bepaling (79), maken zij het gemeen recht uit dat van toepassing is op alle rechtbanken en zelfs op de disciplinaire gerechten. Aangaande deze vraag heeft het arrest definitief de rechtspraak gevestigd.

Het arrest van 31 Januari 1853 (80) is in dubbel opzicht belangwekkend. Enerzijds beslist het dat, op het stuk van overtredingen van de wetten op de douanen of de octrooien, goede trouw de inbreuk niet uitsluit, en het steunt deze beslissing op een argumentatie welke sedert dien immer weder werd aangewend (81); anderzijds schrijft het voort in de richting waarin reeds voordien was gewezen geworden door een arrest van 31 Juli 1945 (82) en welke richting — ofschoon er meermaals van afgeweken werd en het roer zelfs eens werd omgewend — ten slotte in 1920 (83) ertoe leidde, dat in ruime mate op de Staat en zijn organen de regelen der gemeenrechtelijke aansprakelijkheid toepasselijk werden gemaakt.

Merkwaardiger nog is de beslissing welke op 14 Februari 1853 (84) door de tweede kamer werd gewezen op het door Defacqz uitgebrachte verslag. In twee opeenvolgende redevoeringen, in 1872 en in 1876 (85), heeft Procureur-Generaal Faider het belang van dit arrest onderlijnd, hetwelk trouwens te berde wordt gebracht in het merendeel der commentaren van de Grondwet en bij de wetgeving betreffende de persmisdrijven (86). Volgens artikel 18 der Grondwet mogen, wanneer de dader van een door middel van de drukpers begaan misdrijf bekend is en zijn woonplaats in België heeft, noch de uitgever, noch de drukker, noch de verspreider van het geschrift worden vervolgd, hetgeen een afwijking uitmaakt van de regelen over de bestraffing van misdadige deelneming. Volgt daaruit dat, wanneer nu de schrijver bekend is en zijn woonplaats in België heeft, de uitgever, de drukker of de verspreider *in geen geval* mogen vervolgd worden als mededaders van of medeplichtigen aan een persmisdrijf waarop de regelen der misdadige deelneming van toepassing zijn? Op deze vraag geeft het arrest het duidelijke antwoord dat artikel 18 van de Grondwet alleen de uitgever, de drukker en de verspreider beschermt die enkel hun vakkundige be-

drijvigheid hebben verleend; het stelt hen niet vrij van vervolging ingeval zij bovendien, door handelingen welke de perken dezer materiële medewerking te buiten gaan, aan het misdrijf hebben deelgenomen. Zulks geldt voor de drukker die zich er niet toe bepaalt de hem afgegeven tekst te drukken, doch de redactie ervan verbetert om haar een taalkundig verzorgde vorm te geven; zodoende neemt hij deel aan het intellectueel werk van de schrijver.

* * *

Ook artikel 13 van het decreet over de drukpers (87) deed een interpretatiemoeilijkheid oprijzen. Naar luid van deze wetsbepaling heeft ieder persoon, die in een blad wordt vernoemd, het recht daarin een antwoord te doen opnemen; dit antwoord dient te worden « opgenomen, uiterlijk den tweeden dag na degene » waarop het ten kantore van het blad werd besteld, » op straffe, tegen den uitgever, van 20 gulden boete » voor elke dag uitstel ». Hoe behoefde deze tekst te worden toegepast wanneer het antwoord moet opgenomen worden in een blad dat niet dagelijks verschijnt? Ongetwijfeld diende het antwoord pas opgenomen in het eerste nummer van het blad dat verscheen twee dagen ten minste na de dag van de bestelling van het antwoord; maar, zo het antwoord in dat nummer niet werd opgenomen, zou de beklagde dan een boete van 20 gulden oplopen voor elke dag verstreken tussen deze beide data? Of mocht er slechts een boete worden uitgesproken voor elke dag waarop het blad was verschenen? Het Hof van Beroep te Brussel had de laatste interpretatie tot de zijne gemaakt. In een zorgvuldig met redenen omkleed arrest van 13 December 1853 (88) liet het Hof evenwel de eerste interpretatie gelden, en verbrak dan ook de bestreden beslissing. Desondanks nam het Hof van Beroep te Luik, rechtdoende op verwijzing (89), de leer van het Hof van Beroep te Brussel over, welke beslissing op haar beurt verbroken werd bij een door de verenigde kamers gewezen arrest (90), waarna door de interpretatieve wet van 14 Maart 1855 (91) aan artikel 13 van het decreet de draagwijdte werd toegekend welke het Hof daaraan had gegeven.

* * *

Krachtens artikel 299 van het Wetboek van Strafvordering mogen het Openbaar Ministerie en de beschuldigde zich, binnen vijf dagen, volgende op de ondervraging door de Voorzitter van het Hof van Assisen, in verbreking voorzien tegen het arrest van verwijzing, onder meer op grond van de omstandigheid, dat « het feit bij de wet niet als misdadig omschreven wordt » (artikel 299, 1°). Het arrest van 25 April 1853 (92) stelt met « niet als misdadig omschreven feit » gelijk het feit hetwelk, in de staat der zaak, geen aanleiding kan geven tot een vervolging, omdat deze afhankelijk is van het berechten van een ten opzichte van de publieke vordering praejudicieel geschil (93). Het arrest wordt echter door de auters vooral aangehaald (94) wegens de tweede beslissing welke het behelst en welke sindsdien eenparig aangenomen wordt: artikel 327 van het Burgerlijk Wetboek, dat luidt « de criminele vordering wegens een » misdrijf van verduistering van staat kan slechts na » het definitief vonnis over het geschil van staat aan » gevangen worden », is niet meer toepasselijk, weshalve de publieke vordering ongehinderd mag worden ingesteld, ingeval de vordering tot inroeping van staat verjaard is uit kracht van artikelen 329 of 330 van het Burgerlijk Wetboek.

* * *

Een vraag welke eveneens verband houdt met artikel 299 van het Wetboek van Strafvordering, en welke, niettegenstaande zij zowel in practisch als in juridisch opzicht hoogst belangwekkend is, bij mijn weten nooit doctrinaal gecommentarieerd werd, vond haar oplossing in het arrest van 19 Juli 1853 ⁽⁹⁵⁾. Zij kan als volgt worden geformuleerd. Een beschuldigde heeft zich, overeenkomstig artikel 299, 1° ⁽⁹⁶⁾ voorzien tegen het arrest van verwijzing naar het Hof van Assisen, op grond grond van de omstandigheid dat het hem in het arrest ten laste gelegde feit door de wet niet als misdaad omschreven wordt. Is deze beschuldigde nog ontvankelijk, dan wanneer zijn voorziening niet gegrond werd verklaard, om naderhand, tot staving van een voorziening tegen het arrest waarbij hij wegens dit feit tot een criminele straf *wordt veroordeeld*, staande te houden dat bedoeld feit geen inbreuk, of althans geen misdaad is?

Het bevestigend antwoord dat het arrest van 19 Juli 1853 op deze vraag geeft is, op eerste zicht, verrassend. Werd er immers, tengevolge van de verwerping van de voorziening tegen het arrest van verwijzing, niet geoordeeld, bij een in kracht van gewijsde gegane beslissing, dat het ten laste gelegde feit door de wet als misdaad wordt omschreven? Dreigt het gevaar niet, waar de tegenovergestelde oplossing zou worden aangenomen, dat het Hof in dezelfde rechtspleging twee tegenstrijdige arresten zou wijzen, buiten ieder optreden van de verenigde kamers?

Desniettemin blijkt de beslissing van het Hof, bij nadere overweging, juridisch gegrond.

Nadat de voorziening tegen het arrest van verwijzing werd verworpen of, wanneer geen voorziening werd ingesteld, nadat de termijn tot voorziening is verstreken, kent dit arrest definitief bevoegdheid toe aan het Hof van Assisen om het feit te berechten dat het aan hetzelfde onderwerpt ⁽⁹⁷⁾; daarentegen is het Hof van Assisen niet gebonden door het in het arrest naar recht geoordeelde dat dit feit een misdaad of althans een inbreuk op de strafwet uitmaakt. Voorzeker dient over de uit het arrest blijkende beschuldiging uitspraak te worden gedaan, doch, naar luid van artikel 363 van het Wetboek van Strafvordering, vermag het Hof van Assisen de beschuldigde vrij te spreken juist om de reden dat « het feit, waaraan hij schuldig werd verklaard, niet door eene strafwet is verboden ». Is dit geen bewijs ervoor dat het arrest van verwijzing, zelfs na het verwerpen van een overeenkomstig artikel 299 ingestelde voorziening of na de verstrijking van de termijn tot voorziening ⁽⁹⁸⁾, toch niet onherroepelijk beslist dat het feit een misdaad is en dat, zoals gereleveerd wordt in de op dit ogenblik door mij behandelde beslissing, het arrest waarbij de voorziening tegen het arrest van verwijzing wordt verworpen, « slechts uitspraak heeft gedaan ten einde de bevoegdheid van de criminele rechter te regelen », maar niet belet dat « voor zoveel het de veroordeling tot grondslag heeft diende, het feit weder bij het Hof worde aangebracht door een nieuwe voorziening »? Overigens blijft onbetwist het punt dat het arrest van verwijzing het Hof van Assisen niet bindt in zover daarbij de publieke vordering niet verjaard wordt verklaard ⁽⁹⁹⁾; om welke reden zou het anders zijn met betrekking tot het beoordelen van het misdadig karakter van het aan bedoeld rechtcollege onderworpen feit? ⁽¹⁰⁰⁾.

Wat de mogelijkheid aangaat van het wijzen door het Hof van twee tegenstrijdige beslissingen over dezelfde rechtsvraag in de loop van eenzelfde procedure, is deze ook aanwezig wanneer de beklaagde, na zich vruchteloos te hebben voorzien tegen een arrest waarbij hij in staat van voorlopige hechtenis gehandhaafd

werd, naderhand, tot staving van de voorziening tegen de beslissing van veroordeling opnieuw het middel aanvoert dat was geput uit het niet strafbaar karakter van het hem ten laste gelegde feit; daaruit heeft het Hof nooit afgeleid dat het verwerpen van de voorziening tegen de beslissing over de voorlopige hechtenis niet ontvankelijk maakte hetzelfde middel, voorgebracht ditmaal ter adstructie van de voorziening tegen de beslissing die veroordeelt ⁽¹⁰¹⁾.

De in het arrest van 19 Juli 1853 vastgelegde leer werd in een arrest van 22 Juli 1874 ⁽¹⁰²⁾ hernomen. Inderdaad, na wegens te late indiening een voorziening verworpen te hebben, ingesteld door de beschuldigde tegen het arrest van verwijzing en gesteund op een middel waarin het strafbaar karakter van het aanlegger ten laste gelegde werd betwist, ging het Hof in voormeld arrest van Juli 1874 de gegrondheid na van hetzelfde middel, ingeroepen ditmaal tot staving van de voorziening tegen het arrest van veroordeling.

* * *

Een laatste arrest van de tweede kamer dat, mijns inziens, hier niet mag achterwege blijven, is het op 14 November 1853 gewezen ⁽¹⁰³⁾, waarbij artikel 57 van het Burgerlijk Wetboek geïnterpreteerd wordt. Naar luid van deze wetsbepaling vermeldt de akte van geboorte onder meer de naam van de moeder. Behoeft er nu, bij de geboorte van een natuurlijk kind, melding te worden gemaakt van de naam der vrouw die aan het kind het leven heeft geschonken?

Hier stuiten twee belangen tegen elkaar: dat van het kind eensdeels, dat van de moeder en van de familie anderdeels. Het Franse Hof van Cassatie liet meestal ⁽¹⁰⁴⁾ het tweede belang zegevieren en besliste dientengevolge dat vermelding van de naam der moeder niet vereist was; het Hof heeft zich integendeel, bij een omstandig met redenen omkleed arrest, gewezen op de strijdige conclusie van Procureur-Generaal Mathieu Leclercq, duidelijk ten gunste van het kind uitgesproken. Deze interpretatie wordt in België ⁽¹⁰⁵⁾ niet meer betwist en werd zelfs in aanmerking genomen door de auteurs van het Strafwetboek van 1867, waar deze in artikel 361 van bewust Wetboek uiterst gematigde straffen stelden op het overtreden van de voorschriften der artikelen 55 tot 57 van het Burgerlijk Wetboek ⁽¹⁰⁶⁾.

* * *

Uit deze uiteenzetting zult U besluiten, Mijne Heren, dat, al heeft het Hof in 1853 geen indrukwekkend aantal arresten gewezen, het niettemin uitmuntend werk heeft tot stand gebracht, vermits dit ons, na een eeuw, nog tot rijke lering strekt.

* * *

In November 1853 schetste Procureur-Generaal de Royer vóór het Franse Hof van Cassatie het leven van Tronchet, gewezen voorzitter van het Tribunal de Cassation: « Son caractère, zo zegde hij, est du » petit nombre de ceux qui n'ont failli devant aucune » épreuve et sur lesquels la postérité n'a besoin » d'étendre aucune indulgence... Homme de savoir et » de conscience, qui amasse modestement et sans bruit » les titres ignorés de son glorieux avenir » ⁽¹⁰⁷⁾.

Dunkt U ook niet dat dit oordeel het beste is dat U heden zoudt kunnen uiten over het karakter en het leven van de ambtgenoot die ons vóór enkele maanden tot onze smart ontviel, Raadsheer Smetryns?

Bescheiden en prachtig werker, heeft hij nimmer zijn streven op eervolle ambten gericht. En toch werd

hem eenstemmig eer bewezen, toen hem het voorzitterschap van de belangrijke rechtbank van eerste aanleg te Gent werd opgedragen en toen hij tot het Raadsheerschap in uw Hof werd geroepen, een eenstemmigheid welke te danken was aan zijn uitgebreide kennis en aan zijn merkwaardige geestvermogens. Beproevingen in zijn gezin bleven hem niet bespaard, ook heeft hij geleden en gestreden voor het gekwetste Vaderland, maar nooit hebben ongeluk en lijden in hem de moed kunnen verzwakken of de taal van de plicht tot zwijgen kunnen brengen. Neen, voor deze magistraat die alleen bewondering wekte, voor deze edele mens die allen lief was, behoeft het nageslacht niet toegeeflijk te wezen.

* * *

De zitting, welke gij, vandaag één jaar geleden, hield was, helaas, de laatste welke de heer Advocaat-Generaal Charles Colard mocht bijwonen. Weinige uren nadien trof hem een dodelijke kwaal. Niettemin wilde hij met ons in voeling blijven, nog zijn aandacht wijdend aan de zaken welke hem waren toevertrouwd, alles doende wat menselijkerwijze gesproken mogelijk was om ons het bestuderen ervan te vergemakkelijken, terwijl hij ons voort de kiese en keurige minzaamheid betuigde die hem zo eigen was.

Alle inspanningen ten spijt volgde de ziekte onverbiddelelijk haar loop. Na zijn aan de liefde der haren voorbarig ontrukte dochter beweend te hebben, en vervolgens een ten dienste des Vaderlands heldhaftig gevallen zoon, zou hij ons, op zijn beurt verlaten met een roerende sereniteit, ons aldus een voorbeeld latend van de hoogste deugden die de magistraat en de burger kunnen sieren.

Toen de nacht van 29 September 1952 nederdaalde over dit leven, dat gans op actie was gericht, doch tevens de diepste goedheid uitstraalde, toen waarlijk mochten aan de lippen van onze betreunde ambtgenoot de woorden des dichters ontfloeiën:

*'t Is avond nu, 't is avond nu...
Ik voel de stilte komen
en 't koortsig leven van den dag
zich in mijn ziel vervromen.*

*'t Is avond nu, en, waar ik ga,
mij blijft een vreemde goedheid bij;
zij ruischt mij voor, en ruischt mij na...
't Is avond nu en goed in mij! (109)*

Namens de Koning, voor de Heer Procureur-Generaal, vorder ik dat het het Hof moge behagen te verklaren dat het zijn werkzaamheden hervat.

(1) Lichte wijzigingen aan de rechtspleging. Plechtige openingszitting van 15 September 1952.

(2) Parl. besch. Senaat. Zittingsjaar 1952-1953, Nr 301.

(3) Het wetsontwerp en de door de Kamer van Volksvertegenwoordigers aangenomen tekst legden zulke verplichting alleen aan de Procureurs-generaal bij de Hoven van beroep op. De Senaatscommissie breidde de voorgestelde tekst uit tot de Procureur-generaal bij het Hof van verbreking, (Pasin. 1869, blz. 246, noot 1).

(4) Wet van 4 Augustus 1832, artikel 51: «De civiele kamers der hoven van appel, en der regtbanken van eersten aanleg zullen stilstaan van 15 Augustus tot 15 October».

(5) Wet van 15 Juni 1869, artikel 216: «La Cour de cassation ayant aussi des vacances, il conviendrait de lui appliquer la disposition de l'article 222» (verslag van de Senaatscommissie, Pasin, 1869, blz. 246, noot 1).

(6) «La Justice et son palais», redevoering uitgesproken op 15 October 1883 door Procureur-generaal Ch. Faider, blz. 2.

(7) Benoemd op 15 November 1811.

(8) de Gerlache et la fondation de la Belgique indépendante, door Bon Pierre de Gerlache, blz. 24 en 25.

(9) Op 21 Juli 1831. Th. Juste, Le Congrès National, T. II, blz. 368.

(10) Zie de lijst van de werken van de Gerlache bij Bon P. de Gerlache, op. cit., blz. 341 tot 344.

(11) «Le Premier Président Defacqz», redevoering uitgesproken door Procureur-generaal Faider, 1872, bl. 11.

(12) Zie een ontleiding van dit werk in «La Belgique Judiciaire» 1853, kol. 1385 en volgende.

(13) Faider, op. cit., blz. 15.

(14) La pensée juridique du Procureur Général Paul Leclercq, voorwoord door Procureur-generaal L. Cornil, blz. VIII.

(15) Zie o.m., de op 22 Juni 1836 ter gelegenheid zijner installatie als Procureur-generaal uitgesproken redevoering; zie ook «Un chapitre du droit constitutionnel des Belges», 2ème étude, 1857, blz. 31 en 33, alsmede het verslag van de bij koninklijk besluit van 22 Januari 1853 ingestelde commissie tot herziening van de wets- en reglements-bepalingen over de rechterlijke organisatie (Parl. handelingen, Kamer, 1855-1856, blz. 1612 en 1613).

(16) Voorwoord van dhr Procureur-generaal L. Cornil, op. cit. blz. X. Over de voortdurende bezorgdheid van Mathieu Leclercq om een nationale interpretatie van de wet te verzekeren, en te vermijden dat de magistraten zich al te zeer door de Franse doctrine zouden laten beïnvloeden, zie «Le Procureur Général Mathieu Leclercq», door M. Piron, blz. 54.

(17) Redevoering uitgesproken ter algemene vergadering van het Hof, op 20 September 1867 (Bulletin des arrêts de la Cour, 1867, blz. XXII).

(18) Koninklijk besluit van 22 Januari 1853.

(19) Wet van 18 Juni 1869.

(20) Op 6 September 1811.

(21) Vooraleer in het Parket van het Hof te treden was Faider Substituut-procureur des Konings te Leuven (17 Februari 1837) en te Antwerpen (6 October 1837), Procureur des Konings te Antwerpen (9 April 1842) en Advocaat-generaal bij het Hof van beroep te Brussel (13 Juli 1844).

(22) Mesdach de ter Kiele — Le Procureur Général Faider, blz. 9.

(23) In 1853 was de regering samengesteld uit de H.H. Henri de Brouckère (Buitenlandse Zaken), Faider (Justitie), Piercot (Binnenlandse Zaken), Luitenant-Generaal Anoul (Oorlog), Van Hoorebeke (Openbare Werken) en Liedts, die «gouverneur van Brabant, voorlopig met het Departement van Financiën belast» was (Mon. Belge, 18 September 1852).

(24) Les Châtiments. XIV. A propos de la loi Faider, Jersey December 1852.

(25) De H. Modeste Cornil, doctor in de rechten op 30 Augustus 1853, werd op 12 October 1858 benoemd tot rechter te Charleroi, op 30 Juni 1869 tot Raadsheer in het Hof van beroep en op 8 December 1881 tot Raadsheer in het Hof van Cassatie (Zie de redevoering op 12 December 1881 door de H. Procureur-generaal Faider uitgesproken ter gelegenheid van de installatie van de H.H. Raadsheren Casier en Cornil, Bull. 1881, blz. 2).

(26) Zie o.m. de toespraak van Ch. de Brouckère, burgemeester van Brussel, «Notre Dynastie» door Luitenant-colonel Monthaye, blz. 199; zie ook Staatsblad 1853, blz. 1682 en 1683.

(27) Koningin Louise-Marie d'Orléans overleed te Oostende 38 jaar oud, op 11 October 1850.

(28) Generaal Pierce legde op 4 Maart 1853 de eed af (Staatsblad 1853, blz. 857 en 865).

(29) Hommes et Machines, door Laloup en Nélis, blz. 65.

(30) Zie Staatsblad 1853, blz. 4080.

(31) Zie Revue des Deux-Mondes 1953, blz. 188.

(32) In September 1853.

(33) Op 20 Juni 1853 (Morning Chronicle van 21 Juni 1853).

(34) Berryer, Sa vie et ses œuvres, door Lecamuet, blz. 405 en 409.

(35) Op 30 November 1853.

(36) Paul Hymans: Frère Orban, IIe deel, La Belgique et le Second Empire, blz. 20. De vijandelijkheden in de Krimoorlog werden op 27 April 1854 geopend.

(37) Wet van 8 Juni 1853.

(38) De Kamer van Volksvertegenwoordigers was samengesteld uit 108 leden en werd voorgezeten door de H. Delfosse; de Senaat, voorgezeten door Prins Eugène de Ligne, telde 54 leden.

(39) Pasic. 1852. I. 7. Zie ook «Belgique Judiciaire» 1853, kol. 913 en volg.

(40) Bepaling thans opgeheven en vervangen door de wet van 7 Juli 1865.

(41) Volgens de telling op 31 December 1952 zijn deze cijfers onderscheidenlijk 180.771 en 685.393 geworden. De bevolking van het Rijk, die in 1853 nagenoeg 4.500.000 inwoners beliep, bereikte op 31 December 1952 8.757.691 zielen. De minst bevolkte gemeente van het Rijk, in 1853, was Heien-Bos (arrondissement Leuven): 165 inwoners (Staatsblad 1853, blz. 175).

(42) Gedurende het gerechtelijk jaar 1952-1953 werden door de eerste Kamer 178 arresten, en door de tweede Kamer 1219 arresten gewezen.

(43) Arrest van 7 Januari 1853 — Pasic. 1853. 139.

(44) De grenspijler (l'esponte) is een mijnmassief, gelegen tussen twee concessies, hetwelk onontgonnen dient te blijven ten einde de instandhouding van de mijn te verzekeren, inzonderheid door te verhinderen dat het water uit een concessie in de andere doordringt. In het Franse mijnrecht pleegt de grenspijler «investison» te worden geheten Duchaine, Manuel pratique de droit minier belge, 1942, blz. 112, noot 1.

(45) Zie o.m. del Marmol, Dictionnaire en matière de mines, blz. 267; Bury, Traité de la législation des Mines, nr 734 en volgende; Fuzier-Herman, Rép. V° Mines, Minières et Carrières, nr 1232; Libert et Meyers, Notre droit minier, Revue

de droit minier, 1921, blz. 201; *Rép. prat. du droit belge*, V° Mines, Minières, Carrières, nr 543.

(46) *Pasic.* 1853. I. 237.

(47) Zie o.m. de conclusie welke voorafgaat aan Cass. 5 Nov. 1920, inzonderheid *Pasic.* 1920. I. 120, alsmede de noot 1, en blz. 235; noot 4 onder Cass. 20 Februari 1936, inzonderheid *Pasic.* 1936, I, blz. 157, kol. 1, en blz. 158, kol. 1 en 2.

(48) *Josserand*, Deel I, nr 1544.

(49) Zie *Rép. prat. du droit belge*, V° Domaine, nrs 61 en 64, en de aangehaalde schrijvers; Cass. 18 Juni 1891 (*Pasic.* 1891. I. 179), 27 October 1930 (*Ibid.* 1930. I. 336) en 6 Maart 1953 (*ibid.* 1953. I. 524).

(50) *Pasic.* 1853. I. 215.

(51) Zie o.m. *Laurent*, deel V, blz. 380 en noot 1; *de Page*, deel II, blz. 335 en noot 4, en blz. 336, noot 1; *Répert. prat. du droit belge*; V° Interdiction, nrs 226 en 236.

(52) Het arrest van 9 Juni 1904 (*Pasic.* 1904. I. 257) schijnt evenwel dienaangaande het arrest van 10 Februari 1853 te hebben aangevuld door te beslissen dat het volstaat, opdat de handeling nietig konne worden verklaard, dat de mede-contractant kennis heeft vermogen te dragen van de kennelijkheid van de oorzaak der ontzetting.

(53) Arrest van 3 Maart 1853, *Pasic.* 1853. I. 227.

(54) Zie o.m. *de Page*, deel III, nr 1049bis en noot 2; *Rép. prat. du droit belge* V° Faux témoignage et Faux serment, nr 152, en V° Serment, nr 63; *Nypels et Servais*, deel II, artikel 226, nr 5.

(55) Arrest van 8 December 1853, *Pasic.* 1854. I. 106.

(56) Heden eenparig aangenomen interpretatie (Zie *de Page*, deel III, blz. 1094; *Baudry-Lacantinerie*: Obligations, deel IV, nr 2770; *Planiol et Ripert*, deel VII, nr 1582; Cass. 10 Juni 1915, *Pasic.* 1915-1916, blz. 313 en de conclusie van het Openbaar Ministerie; Cass. fr. 24 Februari 1947, Dalloz hebd. 1947, blz. 271).

(57) *Pasic.* 1935. I. 270; in de noot onder dit arrest wordt o.a. verwezen naar het arrest van 8 December 1853.

(58) Deel III, nr 905, litt. A en F. Het arrest van 8 December 1853 wordt aangehaald op blz. 893, noot 3.

(59) Zie o.m. *Planiol en Ripert*, Deel VII, nr 1540; *Khyskens*. De verbintenissen, blz. 471.

(60) Vergelijk, in verband met de toepassing van artikelen 1135 en 1160 van het Burgerlijk Wetboek, Cass. 29 Mei 1947 (*Pasic.* 1947. I. 217) en de noot.

(61) *Pasic.* 1854. I. 112.

(62) *Pasic.* 1853. I. 249.

(63) *Bull.* en *Pasic.* 1950. I. 736.

(64) *ibid.* 1950. I. 287.

(65) *Pasic.* 1853. I. 336. Over dit arrest, zie *Laurent*, deel XII, blz. 385, noot 1; *de Page*, deel VIII, 1re partie, blz. 583, noot 190.

(66) *Pasic.* 1853. I. 362.

(67) *Duranton*, nr 163; *Belgique judic.* 1852, kol. 582; zie ook de voorziening overgedrukt in *Pasic.* 1853. I., blz. 362 tot 366.

(68) Zie *de Page*, deel VII, blz. 705, en noot 2, 706, en noot 1; *Rép. prat. du droit belge*, V° Hypothèques et privilèges immobiliers, nrs 2838, 2871, 2881 en 2892; *Revue pratique du Notariat belge*, 1901, blz. 101. In al deze werken wordt naar het arrest van 14 Juli 1853 verwezen. Raadpleeg ook *Schicks en Vanisterbeek*, deel III, blz. 819. Bij een arrest van 17 Januari 1861 (*Pasic.* 1861. I. 110) werd dezelfde leer toegepast op de rangschikking bij rangregeling in der minne. Daarentegen blijft aan betwisting onderhevig de bij het arrest van 14 Juli 1853 niet steilig uitgemakte vraag of aan de na de akte van toewijzing ingeschreven schuldeisers kunnen worden tegengeworpen inschrijvingen welke in het tijdsverloop tussen deze akte en de overschrijving ervan zijn vervallen (Zie *Rép. prat. du droit belge*, V° Hypothèques et Privilèges immobiliers, nr 2893).

(69) *Pasic.* 1853. I. 277.

(70) Volgens het arrest van 7 April 1853 kan de rechter eerst uitspraak doen over de grond nadat de partijen «y ont conclu ou qu'il leur a été enjoint d'y conclure». In de volgende arresten wordt nu eens dezelfde wending gebruikt, dan weer worden in stede van de bewoordingen «qu'il leur a été enjoint d'y conclure», de termen gebezigd «qu'elles ont été mises en demeure d'y conclure». (Zie Cass. 21 November 1872, *Pasic.* I. 483; 24 April 1943, *Pasic.* I. 145; 14 Februari 1952, *Pasic.* I. 349).

(71) *Pasic.* 1953. I. 212.

(72) Zie over het meningsverschil noot 1, *Pasic.* 1853. I. 212.

(73) *Belgique judiciaire* 1871, kol. 200.

(74) *Pasic.* 1893. I. 231.

(75) Zie Cass. 25 September 1950 (*Pasic.* 1951. I. 23) en de noot; 14 Januari en 4 Februari 1952 (*ibid.* 1952. I. 267 en 316).

(76) Arrest van 24 Januari 1853, *Pasic.* I. 187; het volstaat niet dat, in geval er in een zaak verschillende beschuldigen zijn, aan elk hunner de lijst der gezworenen worde betekend (artikel 394 van het Wetboek van Strafvordering) elke beschuldigde dient een afschrift van de lijst te ontvangen. Buitendien is in het arrest een tamelijk zeldzaam voorbeeld te vinden van toepassing van artikel 415 van het Wetboek van Strafvordering, veroordeling namelijk van een ministerieel officier tot de kosten van een vernietigde rechtspleging.

— Arrest van 3 Mei 1853, *Pasic.* I. 346. Het arrest duidt sommige onregelmatigheden aan in de betekening van de lijst der gezworenen, welke geen nietigheid met zich brengen. Het belang ervan is echter vooral gelegen in de interpretatie welke het verstrekt van artikel 338 van het Wetboek van Strafvordering: vermeldt dit artikel niet de enige gevallen waarin de voorzitter van het Hof van Assisen een uit de debatten voortvloeiende vraag vermag te stellen,

toch is het vereist dat de aldus gestelde vraag niet slaat op een feit dat onderscheiden is van datgene dat het voorwerp is van het arrest van verwijzing. Van het arrest wordt melding gemaakt in de «Codes Servais et Mechelynck», onder artikel 338. Zie ook Cass. 10 Februari 1941 (*Pasic.* 1941. I. 34).

— Arrest van 6 Juni 1853, *Pasic.* I. 394, waarvan het voorwerp analoog is met dat van het hiervoren behandelde. Verder interpreteert het arrest artikelen 322 en 341 van het Wetboek van Strafvordering.

(77) Cass. 7 Maart 1853, *Pasic.* I. 310, en 17 October 1853, *Pasic.* I. 460.

(78) Arrest van 17 Januari 1853, *Pasic.* I. 279.

(79) Zie byb. Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, artikelen 44 tot 47 aangaande wraking van de vrederechters; de artikelen 36 en volgende van de organieke wet van 9 Juli 1926 over de werkrechtshraden; artikel 14 van de wet van 25 Juli 1938 tot oprichting van de Orde der geneesheren.

(80) *Pasic.* 1853. I. 283 en de noot.

(81) Zie *Rép. prat. du droit belge*, V° Douanes et accises, nr 430.

(82) *Pasic.* 1845. I. 408. Zie nopens dit arrest «Le Procureur Général Mathieu Leclercq», door M. Piron, blz. 55 en volgende.

(83) Zie de conclusie van Procureur-generaal Paul Leclercq vóór Cass. 5 November 1920, *Pasic.* I. 193, en inzonderheid blz. 201 en 225.

(84) *Pasic.* 1853. I. 171 en de noot.

(85) Redevoering uitgesproken op 9 April 1872, bij de installatie van Raadshoor Corbisier de Méaulsart, blz. 12; redevoering uitgesproken bij de opening van het gerechtelijk jaar op 16 October 1876: «Les quatre grandes libertés constitutionnelles», blz. 16.

(86) *Thonissen*, La Constitution belge annotée, blz. 77 en noot 1; *Laurent*, Etude sur les délits de presse, blz. 66; *Haus*, Principes généraux du Droit pénal, deel I, blz. 277 en noot 5; *Nypels et Servais*, 2de uitgave, deel I, blz. 262 en noot 4; *Wigny*, Droit constitutionnel, deel I, blz. 356; *Les Nouvelles*, Lois politiques et administratives, deel II, V° La Constitution, nr 266; *Rép. prat. du droit belge*, V° Liberté de la presse et droit de réponse, nr 25.

In sommige dezer werken wordt evenwel enkel het arrest van 9 December 1869 (*Pasic.* 1870. I. 124) aangehaald waarbij in dezelfde zin uitspraak werd gedaan als bij het arrest van 14 Februari 1853, ten opzichte van een drukker-uitgever die, zonder de toestemming des schrijvers, een nieuwe druk had laten verschijnen van een vroeger gepubliceerd geschrift.

(87) Decreet van 20 Juli 1831.

(88) *Pasic.* 1854. I. 64.

(89) Het arrest van het Hof van beroep te Luik werd op 16 Februari 1854 gewezen en verscheen in de *Pasiscrisie* 1854. I. 304.

(90) Arrest van 16 Mei 1854 (*Pasic.* 1854. I. 312).

(91) Deze wet staat in de Codes afgedrukt onder artikel 13 van het decreet van 20 Juli 1831. Over de debatten waartoe zij in het Parlement aanleiding gaf, zie o.m. Parlementaire handelingen, Kamer 1854-1855, blz. 234, 619 tot 625, 643 tot 653, 685 en 694 tot 699.

(92) *Pasic.* 1853. I. 349.

(93) Een arrest van 21 November 1864 (*Pasic.* 1865. I. 143) heeft de in het arrest van 25 April 1853 gedane gelijkstelling uitgebreid tot het geval waarin de publieke vordering niet ontvankelijk zou zijn wijl het feit in de vreemde zou zijn gepleegd geweest door een vreemdeling. Verg. Cass. 3 Mei 1948, *Pasic.* I. 288.

(94) *Nypels et Servais*, deel II, blz. 450 en noot 3; *Les Nouvelles*, Procédure pénale, V° Cour d'assises, nr 244, en V° Pourvois en matière répressive, nr 64; *Répert. prat. du droit belge*, V° Cour d'assises, nr 252, en V° Questions préjudicielles, nr 34; *Burgerlijk Wetboek*, uitgave door Simon en De Beus, blz. 117 en 118.

(95) *Pasic.* 1853. I. 378. *Beltjens* (Code d'instruction crim. deel II, artikel 299, nr 9) en *Scheyven* (Traité pratique des pourvois en cassation, nr 49bis) verstreken weliswaar een samenvatting van het arrest, dat de laatstvermelde auteur zelfs goedkeurt (op. cit. blz. 213), doch zonder deze opvatting te verantwoorden. Zie nopens deze vraag ook het verslag van Thonissen over het nieuw ontwerp van Wetboek van Rechtspleging in Strafsaken (Parl. handelingen, Kamer 1882-1883, blz. 163).

(96) Of binnen tien vrije dagen vanaf de betekening van het arrest van verwijzing (Cass. 3 Mei 1948, *Pasic.* 1948. I. 288, en de noot).

(97) Zie onder meer Cass. 1 Juli 1940 (*Pasic.* I. 184) en de noot, alsmede de verwijzingen vermeld in noot 1 onder Cass. 24 November 1947 (*ibid.* 1947. I. 499); Cass. fr. 7 Augustus 1947 (Dalloz hebd. 1947, blz. 463).

(98) Het Franse Hof van Cassatie schijnt een onderscheid te maken naargelang de beschuldigde zich al dan niet voorziën heeft tegen het arrest van verwijzing, overeenkomstig art. 299 van het Wetboek van Strafvordering. In het eerste geval is de beschuldigde niet meer ontvankelijk om tegen het arrest van veroordeling een middel voor te brengen hetwelk is afgeleid uit het niet misdadig karakter van het hem door het arrest van verwijzing ten laste gelegde (Cass. fr. 8 Februari 1902, *Sirey* 1905. I. 371); in het tweede geval is hij integendeel daartoe ontvankelijk (Cass. fr. 7 Augustus 1947, redenen, Dall. hebd. blz. 463; *Le Poittevin*, Code d'instruction criminelle, deel II, artikel 299, nr 6). De juridische grondslag van dit onderscheid is bezwaarlijk in te zien.

(99) *Bourguignon*, Jurispr. des Codes criminels, deel II, blz. 532 en 533; *Nouguier*, deel IV, nr 3897; *Garraud*, uitg. 1926, deel IV, blz. 164 en 439.

(100) Verg. Cass. 31 Juli 1882, *Pasic.* I. 333.

Over het feit dat het arrest van verwijzing zelf het voor-

werp kan zijn van een voorziening na het arrest van veroordeling, doch op andere gronden dan de onbevoegdheid of de nietigheden vermeld in artikel 299 of daarmede gelijkgesteld, zie *Nouguier*, deel IV, nrs 4056 en 4057; *Scheyven*, blz. 130 en 131; Cass. 18 Mei 1920 (Pasic. I. 161); 24 Januari 1949 (Pasic. I. 71) en noot 1, blz. 72, 28 Maart 1949, Pasic. I. 246).

Over de bijzondere wetsbepalingen waarbij uitzonderlijk het onmiddellijk instellen van een voorziening, zonder beperking van de middelen ervan, tegen het arrest van verwijzing wordt toegestaan, zie Cass. 4 December 1933 (Pasic. 1934. I. 95) en noot 2 onder Cass. 3 Mei 1948 (Pasic. 1948. I. 289).

(101) Cass. 5 Augustus 1910 (Pasic. I. 413); 6 Juli 1953 in zake *Hault*.

(102) Pasic. 1874. I. 268.

(103) Pasic. 1854. I. 10.

(104) Zie de onderscheiden arresten opgegeven door *Fuzier-Herman*, Rép. V° Actes de l'Etat civil nr 440. Bij een

arrest van 1 Juni 1853 (Dalloz pér. 1853. I. 177) wordt evenwel in tegengestelde zin uitspraak gedaan.

De Franse wet van 22 Juli 1922 heeft bepaald dat de vermelding van de naam der moeder facultatief was (Zie *Planiolet et Ripert*, deel I, nr 210).

(105) *Laurent*, deel II, nrs 56 tot 61 waarin het arrest van 14 November 1853 uitvoerig wordt ontleed; *Nypels et Servais*, deel III, artikel 361, nr 9; *de Page*, 2de uitgave, deel I, blz. 489 en noot 2. Zie ook de rechtvaardiging van deze interpretatie in *Colin et Capitant*, uitgave 1914, deel I, blz. 387, noot 3.

Het Hof heeft deze interpretatie bevestigd in zijn arrest van 10 Juli 1855 (Pasic. I. 303).

(106) Zie *Nypels*, Lég. crim., deel III, blz. 135.

(107) «Sur la Vie et les travaux de M. Tronchet», redevoering uitgesproken ter zitting van 3 November 1853, blz. 6 en 10.

(108) V. De Meyere, De Avondgaarde.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 16 Februari 1953.

Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-verslaggever : M. Anciaux Henry de Faveaux.
Eerste advocaat-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Bevoegdheid van de strafrechter. — Onbevoegdheid om kennis te nemen van een vordering tot gedwongen tussenkomst, door de veroorzaker van een ongeval ingesteld tegen zijn verzekeraar.

In het Wetboek van Strafvordering en in de wetten betreffende de rechtspleging in strafzaken worden de partijen vermeld, die voor de strafrechter een vordering kunnen instellen of tegen wie aldaar een vordering kan worden ingesteld. De bepalingen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering omtrent de tussenkomst mogen niet tot de voor de Strafrechter aanhangige zaken worden uitgebreid.

Geen enkele wetsbepaling verleent aan de Strafrechter de bevoegdheid om kennis te nemen van een vordering, ingesteld door hem, die een ongeval heeft veroorzaakt, tegen de verzekeraar van de door hem bij het ongeval bestuurde wagen, en strekkende tot bindendverklaring van het vonnis in de hoofdzaak tegenover de verzekeraar.

N.V. Cie Belge d'Assurances générales sur la vie, les Fonds dotaux et les Survivances t/ Ingeveld.

Gelet op het bestreden arrest, dd. 8 Juli 1952 gewezen door het Hof van Beroep te Brussel;

Overwegende dat de voorziening enkel gericht is tegen Ingeveld Pierre, verdachte, als dagvaardende partij tot gedwongen tussenkomst;

Over het enig middel: schending van de artikelen 179 en 202 van het Wetboek van Strafvordering, 8 en 12 van de wet van 25 Maart 1876, 3 en 4 van de wet van 17 April 1878, 97 van de Grondwet, doordat het bestreden arrest de in correctionele zaken zitting houdende Hoven en Rechtbanken bevoegd verklaart om kennis te nemen van de oproeping tot gedwongen tussenkomst en bindendverklaring van het vonnis, welke door verweerder tegen aanlegster, verzekeringsmaatschappij, werd gericht, op grond dat deze, toen het ongeval voorviel het door verweerder bestuurde voertuig verzekerde, op grond dat deze vordering «geenszins een nieuwe vordering vóór het strafgerecht oplevert, en dat zij feitelijk een tussengeschied uitmaakt waarvan de rechter, bij wie de grond der zaak aanhangig is, kennis vermag te nemen», terwijl

het Wetboek van Strafvordering geen andere vorderingen van burgerlijke aard toestaat dan die van de door het misdrijf benadeelde partij, die welke tegen de burgerlijke aansprakelijke partij wordt ingesteld en vordering tot schadevergoeding door de van vervolging ontslagen verdachte, gericht tegen de burgerlijke partij, en terwijl het inwilligen van de eis tot bindendverklaring van het vonnis het erkennen van een belang in hoofde van verweerder onderstelt, hetgeen het onderzoeken onderstelt van kwesties, welke uitsluitend tot de bevoegdheid behoren van de burgerlijke gerechten:

Overwegende dat verweerder, verdachte, de verzekeringsmaatschappij, aanlegster, rechtstreeks vóór de Correctionele Rechtbank te Brussel heeft gedagvaard om haar te horen veroordelen tot tussenkomst in het geding, gevoerd tussen het openbaar ministerie en de burgerlijke partij enerzijds en verweerder anderzijds, en om voor haar bindend te horen verklaren het te wijzen vonnis, waarbij uitspraak zou worden gedaan over de door de burgerlijke partij tegen de beklaagde ingestelde eis tot schadevergoeding.

Overwegende dat het bestreden arrest heeft verklaard voor de opgeroepene tot tussenkomst de beslissing, waarbij uitspraak werd gedaan over de eis tot schadevergoeding, door de burgerlijke partij, tegen de verdachte gericht;

Overwegende dat in het Wetboek van Strafvordering en in de wetten betreffende de rechtspleging in strafzaken de partijen worden vermeld, welke bij de strafgerechten een eis kunnen instellen of tegen welke aldaar een eis kan worden ingesteld; dat de bepalingen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering aangaande de tussenkomst niet tot bedoelde gerechten mogen uitgebreid worden;

Overwegende dat geen wetsbepalingen aan de strafrechter bevoegdheid verlenen om kennis te nemen van een eis tot bindendverklaring van een vonnis, ingesteld door de persoon, die een ongeval heeft veroorzaakt, tegen de verzekeraar van de door hem bij het ongeval bestuurde wagen;

Overwegende derhalve dat, door de eis tot gedwongen tussenkomst, ingesteld door verweerder, in te willigen het bestreden arrest de in het middel aangehaalde wetsbepalingen geschonden heeft;

Om die redenen:

Verbreekt het bestreden arrest, doch enkel voor zoveel het bindend heeft verklaard voor de vennootschap, hier aanlegster, de beslissing waarbij uitspraak werd gedaan over de door de burgerlijke partij tegen de beklaagde Ingeveld ingestelde eis tot schadevergoeding;

Beveelt dat dit cassatie-arrest zal worden over-

geschreven in de registers van het Hof van Beroep te Brussel en dat melding er van zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing; Veroordeelt verweerder tot de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Luik.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 20 Januari 1953.

Voorzitter : M. Giroul.

Raadsheer-verslaggever : M. Belpaire.

Advocaat-Generaal : M. Ganshof van der Meersch.

Belastingen. — Oorlogswinstbelasting (Wet van 16 October 1945). — Onder die belasting vallende winsten.

Krachtens artikel 2, par. 1, van de wet van 16 October 1945, houdende invoering van een extra-belasting op de in oorlogstijd behaalde exceptionele inkomsten, treft die extrabelasting boven de inkomsten, winsten en baten, bedoeld in artikel 25 der samengeschatelde wetten op de inkomstenbelastingen, andere winsten of baten, nl. die welke zijn voortgevloeid uit toevallige verrichtingen van nijverheid, handel of landbouw, en de winsten, voortkomend uit spel met uitzondering van de met de vereiste toestemming van de overheid gehouden loterijen.

Belgische Staat (Minister van Financiën) t/ Rothgeb.

Gelet op het bestreden arrest, de 28e November 1951 gewezen door het Hof van Beroep te Brussel;

Over het eerste middel : schending van de artikelen 97 en 112 der Grondwet, van de artikelen 1, 2, paragrafen 1, en 3, 17 en 19 der wet van 16 October 1945, houdende invoering van een extra-belasting op de in oorlogstijd behaalde exceptionele inkomsten, winsten en baten, van artikel 56 der samengeschatelde wetten betreffende de inkomstenbelastingen en van de artikelen 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest, zonder onderzocht te hebben of het wettelijk vermoeden, vermeld in artikel 2, par. 3, van voormelde wet van 16 October 1945 en door de beslissing van de bestuurder ingeroepen, al dan niet ten deze toepasselijk was, de litigieuze belasting nietig verklaart;

eerste onderdeel, in haar principe :

1) om reden dat, opdat enige natuurlijke of rechtspersoon aangezien worde als belastingplichtige van voornoemde extra-belasting, het niet volstaat dat zij de bij artikel 1, par. 2, van bedoelde wet van 16 October 1945 voorziene territorialiteitsvoorwaarden vervult, doch die persoon bedrijfsinkomsten genoten heeft en zelfs, indien het gaat om inkomsten in artikel 25, par. 1, 3° 2° der samengeschatelde wetten vernoemd, van inkomsten welke in zijn jaarlijkse aangiften niet werden opgenomen;

2) om reden dat het beheer — zo in de beslissing van de bestuurders als bij de vóór het Hof van Beroep namens de Staat genomen conclusies — op ongegronde wijze en ten onrechte beweert, dat het begrip van de inkomsten, welke aan de extra-belasting onderhevig zijn, veel ruimer is dan dit van het bedrijfsinkomen, zoals het bij artikel 25 der samengeschatelde wetten wordt bepaald;

tweede onderdeel, voor zoveel ze van ambtswege gevestigd werd bij gebrek aan aangifte, daar verzoek-

ster er niet toe gehouden was een aangifte in de extra-belasting te doen in geval zij aan de belasting niet onderhevig was;

zulks terwijl :

eerste onderdeel, wat het principe betreft van de belastbaarheid der inkomsten :

1) artikel 2, par. 1, der wet van 16 October 1945 hetwelk een opsomming inhoudt van inkomsten, winsten en baten, welke onder de toepassing van de extra-belasting vallen, deze niet beperkt tot de bedrijfsinkomsten, genoemd in artikel 25 der samengeschatelde wetten op de inkomstenbelastingen, maar integendeel bedoelt in zijn littera b « de baten van alle winstgevende bezigheden met nijverheids-, handels- of landbouwkarakter »; in zijn littera e « alle bezoldigingen, commissielonen of gratificatiën, alle uit eender welke hoofde getrokken voordelen in specie of in natura door personen, met uitzondering van die, bedoeld bij artikel 25, par. 1, 2°, van meergenoemde samengeschatelde wetten, alsmede alle winsten of baten, gehaald uit toevallige of bijkomstige operatiën met nijverheids-, handels- of landbouwkarakter »; en in zijn littera f « de winsten voortkomend van verrichtingen inzake spel, met uitzondering van de geautoriseerde loterijen, waaraan de belastingplichtige gedurende het belastbaar tijdperk heeft meegedaan »;

2) de opsomming van inkomsten, winsten en baten, vermeld in voornoemd artikel 2, par. 1, der wet van 16 October 1945 niet beperkend is, vermits andere inkomsten, bedoeld in de paragrafen 4 en 5 van voormeld artikel 2, ook onder de toepassing van de extra-belasting kunnen vallen;

3) de beslissing van de bestuurder in strijd met wat het bestreden arrest staande houdt, hetwelk aldus het geloof schendt dat aan de akten dient te worden gehecht, uitdrukkelijk verwijst naar voormelde littera f om de aanslag te rechtvaardigen van andere inkomsten dan die, welke voortkomen van bedrijvigheden, vermeld in artikel 25 der meergenoemde samengeschatelde wetten; dat het dus onjuist is staande te houden dat het daar gaat om een ongegronde bewering; de motivering van de beslissing voldoende is, vermits ze op een duidelijke en nauwkeurige wettekst steunt, hiervoor sub 1° aangehaald;

4) dienvolgens het vermoeden juris tantum van belastbaarheid, bij artikel 2, paragraaf 3 van dezelfde wet gesteld jegens de natuurlijke of rechtspersonen, die naar de zin van paragraaf 2 van hetzelfde artikel aan de extra-belasting « onderhevig » zijn, terecht ten laste van verweerder in verbreking kon aangenomen worden wegens haar activa, welke in de sub a), b) en c) van voormelde paragraaf 3 vermelde categoriën vallen; dat om dit wettelijk vermoeden van belastbaarheid te niet te doen belanghebbende behoorde het tegenbewijs te leveren, hetwelk op stellige wijze geëist wordt door de laatste twee alinea's van paragraaf 3 van artikel 2 der wet van 16 October 1945;

tweede onderdeel : wat de aanslagprocedure betreft : artikel 17 van dezelfde wet aan elk belastingsubject in de extra-belasting de strenge verplichting oplegt in de vormen en binnen de termijnen, welke het voorzien, een aangifte van zijn belastbare inkomsten in te dienen; dat verzoekster, die dit wettelijk voorschrift niet nageleefd heeft, dus terecht van ambtswege werd aangeslagen bij toepassing van artikel 56 der samengeschatelde wetten betreffende de inkomstenbelastingen, op de extra-belasting, toepasselijk verklaart bij artikel 19 van de wet van 16 October 1945; dat krachtens de tweede alinea van voormeld artikel 56 de bewijslast van het juiste bedrag van zijn belastbare inkomsten op de van ambtswege belaste belastingplichtige rust;

Overwegende dat het bestreden arrest beslist dat om onderhevig te zijn aan de extra-belasting op de in oorlogstijd behaalde exceptionele inkomsten, de belastingplichtige bedrijfsinkomsten moet gehad hebben, daar het begrip van inkomsten, aan de extra-belasting onderhevig, niet ruimer is dan dit van de bedrijfsinkomsten, zodat dit bij artikel 25 der samengeschatte wetten wordt bepaald;

Overwegende dat krachtens artikel 2, paragraaf 1, der wet van 16 October 1945 boven de inkomsten, winsten en baten, bij artikel 25 der samengeschatte wetten bedoeld, de extra-belasting op de in oorlogstijd behaalde exceptionele inkomsten andere baten treft en namelijk de winsten of baten, gehaald uit toevallige of bijkomstige operatiën met nijverheids-, handels- of landbouwkarakter en de winsten, voortkomend van verrichtingen inzake spel, met uitzondering van de geautoriseerde loterijen;

Overwegende dat het bestreden arrest de in het middel bedoelde bepalingen heeft geschonden;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat dit cassatie-arrest zal overgeschreven worden in de registers van het Hof van Beroep te Brussel en dat melding ervan zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerster tot de kosten;

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Luik;

De kosten begroot op de som van 420 frank reeds betaald door de Staat.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 24 April 1953.

Voorzitter : M. Van Laethem.

Raadsheren : M.M. Pecher en Anne de Molina.

O. M. : M. Van de Vliedt.

Advocaten : Mrs P. Bodson en Edg. Van Dessel.

Onrechtmatige daad. — Wegenverkeersongeval. — Voetganger op de rijweg in casu niet een onvoorzienbare hindernis. — Onvoorzichtigheid van het slachtoffer. — Gedeelde aansprakelijkheid. — Zedelijke schade.

Wanneer naast de betonweg een voetpad ligt, dat met gras begroeid is en derhalve moeilijk begaanbaar voor voetgangers, is een op de rijweg lopende voetganger niet een onvoorzienbare hindernis voor de bestuurder van een motorrijwiel, die met de plaatselijke toestand bekend is.

Het slachtoffer, dat zich te midden van de rijweg bevond, toen hij door een motorrijwiel aangereden werd, heeft zich niet gedragen naar het voorschrift van artikel 22, par. 2, van het K. B. van 18 October 1946, zodat het ongeval gedeeltelijk aan zijn eigen onvoorzichtigheid te wijten is. Derhalve moet de aanrijdende motorwielrijder slechts voor de helft van de schade aansprakelijk worden gesteld.

Zedelijke schade : zie nader het arrest.

O.M. en Van Bellinghen en cs. b. p. / Habils.

Overwegende dat Ophals Petrus, slachtoffer van het ongeval, arm aan arm met De Belder Pierre op de rijweg stapte toen hij langs achter aangereden werd door het motorrijwiel, bestuurd door verdachte;

Dat verdachte bekend dat hij de twee voetgangers opgemerkt had, maar aanvoert dat zij wegens de duisternis een onvoorzienbare hindernis opleverden, die hij niet had kunnen vermijden;

Overwegende dat er nevens de betonweg een verhoogd voetpad lag, dat met gras begroeid was en derwijze moeilijk bruikbaar was voor voetgangers;

Overwegende dat verdachte die weg goed kende en wist dat bij gebrek aan een behoorlijk aangelegd voetpad de voetgangers verplicht waren de rijweg te gebruiken;

Dat de aanwezigheid van Ophals en De Belder op de betonweg dus geen onvoorzienbare hindernis voor verdachte opleverde;

Overwegende dat in die omstandigheden verdachte verplicht was zijn snelheid derwijze te regelen dat hij zou kunnen vermijden in botsing te komen met de voetgangers, die gebeurlijk de rijweg zouden gebruiken;

Dat hij nagelaten heeft zulks te doen derwijze dat het ongeval, ten minste gedeeltelijk, aan zijn onvoorzichtigheid te wijten is;

Overwegende dat het door de eerste rechter ten laste van verdachte bewezen verklaarde, bewezen is gebleven door het onderzoek vóór het Hof gedaan; dat de uitgesproken straf evenredig is aan de zwaarwichtigheid van het gepleegde feit.

Op burgerlijk gebied :

Overwegende dat Ophals Petrus zich in het midden van de rijweg bevond, toen hij door het motorrijwiel van verdachte getroffen werd, hetgeen bewijst dat hij zich niet naar de voorschriften van artikel 22, par. 2 (K. B. van 18 October 1946) gedragen heeft;

Dat getuige De Belder Pierre, die nevens hem ging, het motorrijwiel had horen aankomen, waaruit dient te worden afgeleid, dat Ophals insgelijks bewust was van de aankomst van dit voertuig; dat hij niettemin de fout begaan heeft zijn weg arm aan arm met De Belder recht door te zetten, zonder iets te doen om zoveel mogelijk de doorgang vrij te laten voor de motorwielrijder die achter hem kwam aangereden;

Overwegende dat uit het hierboven overwogene dient te worden afgeleid, dat het ongeval gedeeltelijk te wijten is aan de onvoorzichtigheid van het slachtoffer, derwijze dat slechts een gedeelte der schade, dat billijk mag geschat worden op 50 %, ten laste van verdachte dient gelegd te worden;

Overwegende dat, om de schade, spruitende uit het verlies van inkomsten vast te stellen, de eerste rechter oordeelkundig rekening gehouden heeft met de mogelijkheid dat het slachtoffer nog 6 jaar tegen loon zou kunnen werken;

Dat de uit dien hoofde toegekende sommen geenszins als overdreven voorkomen;

Dat de zedelijke schade voor ieder der gehuwde kinderen billijk door de eerste rechter geschat werd op 20.000 frank;

Overwegende dat het slachtoffer een schedelbreuk opgelopen heeft;

Dat het waarschijnlijk slechts gedurende een betrekkelijk korte tijd bewust is gebleven, alvorens het bewustzijn te verliezen;

Dat in die omstandigheden de toegekende som van 20.000 frank als een billijke vergoeding voor de morele schade « ex haerede » dient aangezien te worden;

Dat de andere toegekende vergoedingen evenredig zijn aan de door de burgerlijke partijen geleden schade;

.....

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 14 Mei 1952.

Voorzitter : M. Van Winckel.

Raadsheren : M.M. Verougstraete en De Vreese.

Openbaar Ministerie : M. Matthijs.

Verkeersongeval met dodelijke afloop. — Recht van de weduwe, die sedert lang feitelijk gescheiden leefde van haar man, op vergoeding wegens levensonderhoud. — Recht van de kinderen van het slachtoffer wegens levensonderhoud beperkt tot hun 21e jaar. — Recht op vergoeding van zedelijke schade wegens gemis aan « genegenheid » : komt niet toe aan de vrouw, wel aan de kinderen (in gelijke mate).

De weduwe van het slachtoffer, die sedert een tiental jaren van haar man feitelijk gescheiden leefde, behoudt tegen de voor het ongeval verantwoordelijke persoon een vordering wegens bijdrage in haar levensonderhoud. Daaraan doet niets af dat zij tien jaren lang geen bijdrage heeft gevorderd van haar man.

In de arbeidersstand pleegt de vader niet meer bij te dragen in het levensonderhoud zijner kinderen nadat deze de leeftijd van 21 jaar hebben bereikt. Schadevergoeding wegens levensonderhoud is derhalve slechts tot hun 21 jaar verschuldigd.

De weduwe van het slachtoffer, die sedert lang van haar man gescheiden leefde, heeft geen recht op vergoeding van zedelijke schade wegens gemis aan zgn. « genegenheid ».

De minderjarige kinderen van het slachtoffer hebben daarentegen wel recht op vergoeding van zedelijke schade wegens gemis aan « genegenheid »; ten deze mag geen verschil worden gemaakt tussen het zoontje, dat bij zijn vader, en het dochtertje, dat bij de grootvader inwoonde.

N.V. Tramway Electrique de Gand t/ De Muer e.a.

Overwegende dat de appellanten in de zaken ingeschreven op de algemene rol onder n^{rs} 4606 en 4607 één en hetzelfde vonnis bestrijden, waarbij zij hoofdelijk tot schadevergoeding werden veroordeeld, en die zaken dus uiteraard samenhangend zijn;

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig is naar de vorm en tijdig werd ingesteld;

Betreffende de ontvankelijkheid der oorspronkelijke vordering :

Overwegende dat appellanten vóór het Hof de niet ontvankelijkheid opwerpen van de oorspronkelijke eis, in zover deze door geïntimeerde werd ingesteld in haar hoedanigheid van wettelijke voogdes over haar twee minderjarige kinderen;

Overwegende dat hun bewering, volgens dewelke geïntimeerde niet of niet meer zou « aangesteld » zijn als voogdes, op geen enkele grondslag rust; dat niets bewijst dat geïntimeerde de ingeroepen hoedanigheid van wettelijke voogdes (krachtens artikel 390 B.W.) niet zou bezitten;

Ten gronde : wat betreft de vermogensschade :

Overwegende dat de eerste rechter de vermoedelijke levensduur van het slachtoffer, gedurende dewelke het nog tegen loon arbeid zou hebben kunnen verrichten, terecht op 30 jaar heeft geraamd en zijn gemiddeld basisloon, rekening houdend met de normaal te ver-

wachten loonsverhogingen, oordeelkundig op 42.000 fr. heeft geschat;

Overwegende dat partijen op het ogenblik van het ongeval sedert 10 jaar feitelijk gescheiden leefden, zonder dat kan worden uitgemaakt wie van beide echtgenoten aan deze scheiding schuld had;

dat deze feitelijke scheiding noch de huwelijksband, noch de wettelijke onderhoudsverplichting van het slachtoffer ten opzichte van vrouw en kinderen heeft opgeheven;

dat in feite het slachtoffer het onderhoud verzekerde van zijn twee minderjarige kinderen, het zoontje dat bij hem en het dochtertje dat bij de grootvader Peteryns inwoonde;

dat, wat geïntimeerde betreft, enerzijds niet be-
wezen is dat het slachtoffer gedeeltelijk in haar onder-
houd voorzorg door haar, zoals ze op zeer vage wijze
beweert, op onregelmatige tijdstippen geldsommen uit
te betalen; dat echter anderzijds niet uit het oog mag
worden verloren dat geïntimeerde gerechtigd was een
actie tot betaling van een bijdrage in haar levens-
onderhoud tegen haar man in te stellen en dat, indien
zij deze actie gedurende 10 jaren feitelijke scheiding
niet heeft ingesteld, niets nochtans toelaat met zeker-
heid te verklaren dat zij dit nimmer zou hebben ge-
daan, noch dat zij in deze actie niet zou zijn geslaagd;

Overwegende dat in deze omstandigheden de eerste
rechter met recht aan geïntimeerde voor haar persoon-
lijk en in haar hoedanigheid van voogdes harer min-
derjarige kinderen een vergoeding voor stoffelijke
schade heeft toegekend;

dat het aan het Hof voorkomt dat deze vergoeding
wat geïntimeerde betreft, billijk op 1/6 van het loon
van het slachtoffer werd bepaald; dat, wat de kinderen
betreft, de raming van de eerste rechter ook billijk
voorkomt, doch appellanten terecht opmerken, dat de
minderjarige kinderen niet gedurende de ganse ver-
moedelijke levensduur van hun vader van een deel
van zijn loon zouden genoten hebben;

Overwegende dat in het sociaal milieu van geïnti-
meerde de kinderen van het loon van hun vader door-
gaans niet meer genieten nadat zij 21 jaar oud zijn
geworden en rond die leeftijd meestal zelf een gezin
stichten of althans door de opbrengst van hun per-
soonlijke arbeid in hun onderhoud binnen de huiskring
hunners ouders voorzien;

dat het kind Agnes, geboren op 30 November 1931,
op het ogenblik van het ongeval (15 Augustus 1948)
16 jaar oud was en dus normaal nog slechts gedurende
ongeveer 5 jaar stoffelijke steun van de vader zou
hebben genoten;

dat het kind Marcel, geboren op 19 April 1937, toen
11 jaar oud was en normaal nog gedurende 10 jaar
van het vaderlijk loon zou hebben genoten;

Overwegende dat in voormelde omstandigheden der
zaak aan te nemen is, dat wijlen Achille Peteryns het
deel van zijn loon, dat hij aan de opvoeding van zijn
kinderen besteedde, bij hun meerderjarigheid of huwe-
lijk niet zou hebben overgedragen op geïntimeerde
zelf en het aandeel van deze laatste in dit loon dien-
tengevolge niet zou zijn toegenomen;

Overwegende dat de gekapitaliseerde rente, die aan
geïntimeerde toekomt in haar hoedanigheid van wette-
lijke voogdes, derhalve belooft : voor het kind Agnes :
 $7.000 \times 4,45 = 31.150$ fr., en voor het kind Marcel :
 $7.000 \times 8,11 = 56.770$ fr.;

Wat betreft de genegenheidsschade :

Overwegende dat appellanten dienaangaande ten
onrechte een onderscheid maken tussen het zoontje,

dat bij zijn vader inwoonde en het dochttertje, dat bij de grootvader verbleef;

dat niet bewezen is dat deze laatste omstandigheid de wederzijdse genegenheid tussen het dochttertje en haar vader zou hebben verminderd; dat de genegenheidsschade derhalve voor beide kinderen dezelfde is en door de eerste rechter voor elk van hen oordeelkundig op 30.000 fr. werd vastgesteld;

Betreffende het incidenteel beroep :

Overwegende dat de 10 jaar lange feitelijke scheiding wijst op zulke verhoudingen tussen beide echtgenoten, dat tussen hen alleen nog wettelijke verplichtingen, doch geen diepe genegenheidsbanden meer bestonden;

dat geïntimeerde derhalve geen aanspraak kan maken op enige persoonlijke vergoeding wegens genegenheidsschade in gevolge de dood van het slachtoffer;

dat in strijd met wat geïntimeerde beweert, alles er in zake op wijst (nl. de langdurige scheiding en de langdurige aanwezigheid van een bijzit in het huis van het slachtoffer) dat geïntimeerde niet ernstig meer mocht hopen het huwelijksleven te hervatten;

dat, gezien de afwezigheid gedurende al die tijd van enige poging in die zin vanwege geïntimeerde, men overigens dient aan te nemen dat zij dit feitelijk ook niet wenste;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935; Gehoord de heer substituut procureur-generaal Mathys in zijn advies, voegt de zaken, ingeschreven ter algemene rol onder nummers 4606/4607, samen en er op beslissende bij een en zelfde arrest;

alle verdere of strijdige besluiten verwerpende als ongegrond;

ontvangt de oorspronkelijke hogere beroepen en verklaart ze gegrond in de hierna bepaalde mate;

verklaart het incidenteel beroep ontvankelijk, doch ongegrond;

zegt dat de hoofdsom, die wegens stoffelijke schade aan geïntimeerde toekomt in haar hoedanigheid van wettelijke voogdes harer minderjarige kinderen, gebracht wordt op $31.150 + 56.770 = 87920$ fr.;

bevestigt voor het overige het bestreden vonnis met deze wijziging nochtans, dat de storting op een boekje der Algemene Spaar- en Lijfrentekas, door de eerste rechter bevolen, enkel zal moeten geschieden voor de helft der som van 56.770 fr., vermeerderd met de intresten, aan geïntimeerde in hoedanigheid van wettelijke voogdes van haar zoon Marcel Peteryns toegekend;

verwijst geïntimeerde De Muer in de helft en appellanten ieder in een vierde van de kosten van de aanleg.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

3 Februari 1953.

Voorzitter : M. L. B. Vanden Bussche.
Rechters : M.M. de Crombrugghe de Looringhe
en Eeman.

Epuratie. — Taalgebruik. — Het aan de Procureur des Konings gericht inleidend verzoekschrift moet zijn gesteld in de bij de artt. 2 en 14 der Wet van 15 Juni 1953 voorgeschreven taal.

Krachtens de vierde alinea van artikel 15 van de wet van 14 Juni 1948, naar welke bepaling artikel 6 van de wet van 29 Februari 1952 verwijst, wordt de procedure voor de Rechtbank van eerste aanleg ingeleid bij verzoekschrift, per aangetekende brief aan de Procureur des Konings van de woonplaats van verzoeker verzonden. Dit stuk behoort dus tot de procedure en moet derhalve krachtens de artikelen 2 en 14 der wet van 15 Juni 1935 in de Vlaamse arrondissementen gesteld zijn in het Nederlands.

Artikel 30 van de wet van 1935 noemt op beperkende wijze de akten, waarvoor aan partijen, die in persoon verschijnen, de keuze van de te gebruiken taal wordt gelaten. Daaronder valt niet de akte tot inleiding van de procedure.

De toezending bij aangetekende brief is slechts een bewijsvereiste, niet een geldigheidsvereiste.

De S...

Overwegende dat het door verzoeker tot de Procureur des Konings van dit arrondissement gericht verzoek in een andere taal dan de Nederlandse is gesteld.

dat luidens de vierde alinea van artikel 15 van de wet van 14 Juni 1948, waarheen artikel 6 van de wet van 29 Februari 1952 verwijst, de procedure voor de Rechtbank van eerste aanleg wordt ingeleid door het verzoekschrift, dat de verzoeker per aangetekende brief aan de Procureur des Konings van zijn woon- of verblijfplaats doet toekomen;

dat dit stuk dus tot de procedure behoort en derhalve luidens de artikelen 2 en 14 der wet van 15 Juni 1935 in de Nederlandse taal moet gesteld zijn;

dat artikel 30 van die wet op beperkende wijze de akten vermeldt, waarvoor aan partijen, die in persoon optreden, de keus van de taal wordt gelaten, dat vanzelfsprekend die vrijheid niet voor de akte tot inleiding van de vordering bestaat;

dat het verzoekschrift in onderhavige zaak ook niet aangetekend verzonden werd; dat de aantekening echter slechts als bewijs en niet voor de geldigheid vereist is;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Wijzende op tegenspraak,

Verklaart het inleidend verzoekschrift nietig en het verzoek derhalve onontvankelijk.

Verwijst verzoeker tot de kosten.

VLAAMSE JURISTEN

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

2e Kamer. — 4 Maart 1953.

Voorzitter : M. Van Mieghem.

Rechters : M.M. Tilkin en Cornette.

O. M. : M. Dillen.

Echtscheiding bij onderlinge toestemming. — Overlijden van moeder, die in de echtscheiding toegestemd heeft. — Overlegging van haar akte van overlijden voldoende. — Geen toestemming of akte van overlijden van andere bloedverwanten in de opgaande linie vereist.

Wanneer de moeder van een der echtgenoten (enige overlevende ouder), die in de echtscheiding toegestemd heeft, tijdens de procedure is overleden, is het voldoende haar overlijdensakte over te leggen. Geen enkele wetsbepaling legt de verplichting op de toestemming over te leggen van andere bloedverwanten in de opgaande linie dan van hen, die opgetreden zijn bij de eerste verschijning.

Artikel 285 B. W. spreekt van « volharden bij hun eerste besluit », hetgeen bezwaarlijk kan geschieden door andere bloedverwanten dan hen, die in het begin hebben toegestemd.

Het is niet aannemelijk dat het lot van een procedure zou afhangen van een toeval (overlijden van een toestemmende ouder), dat in het begin der procedure niet kon voorzien worden.

Verheyen t/ Thomas.

Gezien de door partijen overgelegde stukken en namelijk de vier verslagschriften van 20 Februari 1952, 21 Mei 1952, 27 Augustus 1952 en 26 November 1952;

Gezien het geschreven advies van de heer Dillen, substituut-Procureur des Konings, concluderend : de wet laat niet toe;

Gehoord in Raadkamer het verslag van de heer Rechter C. Van Mieghem, dd. Voorzitter, op 26 Febr. 1953;

Overwegende dat het grootste deel der rechtsleer aanneemt dat het volstaat de overlijdensakte over te leggen van de toestemmende moeder, wanneer deze tijdens de procedure overleden is, hetgeen in onderhavig geval geschied is (Willequet, blz. 210 en V. Laurent, Supplém., I n° 753; Géard, blz. 45, n° 51, al. 2; contra : Beltjens, artikel 285; Piérard, II, n° 666, blz. 352);

Overwegende dat geen enkele wettekst de verplichting oplegt de toestemming over te leggen van andere bloedverwanten in opgaande lijn dan van hen, die opgetreden zijn tijdens de eerste verschijning;

Dat artikel 285 B. W. spreekt van « volharden bij hun eerste besluit », hetgeen bezwaarlijk kan geschieden door andere bloedverwanten dan hen, die in het begin hebben toegestemd;

Overwegende dat het voor partijen moet mogelijk zijn in het begin der formalistische procedure van echtscheiding bij onderlinge toestemming de nodige elementen te verzamelen, die hun de zekerheid geven dat zij deze procedure tot een goed einde zullen leiden;

Dat indien men de al te strenge stelling aanneemt, de normaal ingeleide procedure aan mislukking zou blootgesteld zijn door het afsterven van een toestemmende ouder in het geval dat een der grootouders niet zou toestemmen;

Dat het niet aannemelijk is dat het lot van een

procedure zou afhangen van een toeval, dat in het begin der procedure niet kon voorzien worden;

Dat derhalve de aan de bij de artikelen 275 en volgende van het Burgerlijk Wetboek gestelde vereisten voldaan is en de voorgeschreven formaliteiten moeten beschouwd worden in acht te zijn genomen;

Om deze redenen :

Gezien de wet van 7 April 1936, wijzigende de artikelen 286 en 287 van het Burgerlijk Wetboek;

Verleent de echtscheiding bij wederzijdse toestemming tussen partijen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

(zetelende in handelszaken)

29 Januari 1953.

Voorzitter : M. Frère.

Advocaten : Mrs Van Hille en Stas.

Pensioen. — Betekenis van de woorden « onterende straf » in art. 49 van de Pensioenwet van 21 Juli 1844.

Door « onterende straf » (peine infamante) in art. 49 van de Pensioenwet van 21 Juli 1844 moet worden verstaan een criminele straf. Een wegens ontrouw aan de Staat opgelegde correctionele straf, zelfs wanneer daaraan ontzetting van rechten is verbonden, is dus niet een onterende straf in de zin van art. 49 van voormelde Pensioenwet en heeft niet het verval van het recht op pensioen ten gevolge.

Br t/ N. M. B. S.

Overwegende dat de eis er toe strekt dat verweerster zal worden veroordeeld te betalen de som van X frank, bedrag van het pensioen van aanlegger als oud-bediende van de N.M.B.S.;

Overwegende dat dezelfde eis ingeleid werd bij dagvaarding van deurwaarder Gilbert Wacquez, te Brussel, dd. 28 Augustus 1951; dat bij exploit van deurwaarder Maurice Wagemans, te Tongeren, dd. 23 Juni 1952, aanlegger afstand doet van dit geding met aanbod de proceskosten te betalen;

Overwegende dat verweerder van deze afstand akte verzoekt en hierop dient te worden ingegaan;

Overwegende dat partijen accoord zijn dat bedoeld pensioen van 1 Mei 1946 tot 1 Juli 1952 de som van X frank bedraagt en aanlegger zijn eis vermindert tot die som, echter te vermeerderen met de sinds 1 Juli 1952 vervallen bedragen;

Overwegende dat aanlegger, oud-staatsbediende, in 1926 door de N.M.B.S. werd overgenomen en op 1 December 1933 op pensioen gesteld bij toepassing van de Pensioenwet van 21 Juli 1844;

Overwegende dat aanlegger wegens ontrouw aan de Staat tot veertien maanden gevangenisstraf veroordeeld werd en vervallen verklaard van zijn burgerlijke en politieke rechten;

Overwegende dat verweerster voor haar weigering tot uitbetaling van het pensioen een beroep doet op artikel 49 van voormelde Pensioenwet, dat bepaalt dat de veroordeling tot een onterende straf het verval van het pensioen ten gevolge heeft en verder betoogt dat de correctionele veroordeling van aanlegger wegens ontrouw aan de Staat een onterende straf is, gezien de aard zelf van het misdrijf en de daaraan verbonden ontzetting van rechten;

Overwegende dat deze mening niet kan aanvaard worden;

Overwegende inderdaad dat door onderende straf moet verstaan worden een criminele straf; dat dit algemeen aangenomen wordt door de rechtsleer en door bijna de gehele rechtspraak;

dat dit overigens blijkt uit het door verweerster aangehaald arrest inzake Muyschont (Hof van Beroep van Brussel, 23 Januari 1952), dat verklaart dat door een onderende straf een criminele straf dient verstaan te worden;

Overwegende dat ontegensprekelijk de aan eiser opgelegde correctionele veroordeling tot veertien maanden gevangenisstraf geen criminele straf is; dat dienvolgens artikel 49 der Pensioenwet van 21 Juli 1844 niet van toepassing is op dit geval en aanlegger recht heeft op zijn pensioen;

Overwegende anderzijds dat er geen wettelijke bepalingen bestaan, waarop verweerster zich zou kunnen beroepen om de uitbetaling van het pensioen te schorsen;

Om deze redenen :

De Rechtbank, rechtdoende in handelszaken en op tegenspraak;

Verleent akte aan verweerster, dat aanlegger afziet van zijn eis, ingeleid door dagvaarding dd. 28 Augustus 1951 en aanbiedt de proceskosten ervan te betalen;

Verklaart de eis, ingeleid door dagvaarding van 24 Juni 1952, ontvankelijk en gegrond;

Zegt voor recht dat aanlegger van 1 Mei 1946 af recht heeft op zijn pensioen als oud-bediende van de N. M. B. S.;

Veroordeelt verweerster aan aanlegger te betalen over de periode van 1 Mei 1946 tot 1 Juli 1952 de som van X frank, te vermeerderen met de sinds de 1 Juli 1952 vervallen termijnen, alsook met de gerechtelijke intresten over X frank en over de andere sommen sinds hun opeisbaar worden;

Veroordeelt verweerster tot de kosten;

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-
tegenstaande hoger beroep en zonder borgstelling.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

3e Kamer. — 26 Juni 1952.

Voorzitter : M. Reyniers.

Rechters : M.M. De Baillie en d'Udekem.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs Van Huyse en Van Malderen.

1. **Bevoegdheid (in burgerlijke zaken).** — Onbevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel om kennis te nemen van een vordering tegen de man (niet-handelaar) tot betaling van de door zijn echtgenote-koopvrouw in die hoedanigheid aangegane handels-schuld.
2. **Makelaarscontract.** — Verbreking van de overeenkomst door de opdrachtgeefster overeenkomstig art. 1794 B.W. — Matiging van het loon van de makelaar wegens diens geringe prestaties.

1. *Onbevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel om kennis te nemen van een vordering tegen de man (niet-handelaar) tot betaling van de schuld, door zijn echtgenote-koopvrouw als zodanig aangegaan.*

Er bestaat geen ondeelbare verbintenis van man

en vrouw; er is evenmin een verbintenis van de man van gemengde aard, d.w.z. deels civiel- en deels handelsrechtelijk.

De Rechtbank van Koophandel, die niet bevoegd is om kennis te nemen van de hoofdvordering, is evenmin bevoegd om te oordelen over de wedereis, die met die hoofdvordering samenhangt.

2. *Voor bepaalde tijd aangegane dienstverhuring met daaraan verbonden volmacht. Verbreking van de overeenkomst door een van partijen overeenkomstig artikel 1794 B.W. Vermindering van het als loon bepaalde percentage wegens de geringe prestaties van eiser.*

Claeys t/ Verstraeten en Steyaert.

Overwegende dat eerste verweerster door tweede verweerder regelmatig gemachtigd is om handel te drijven;

dat zij met eiser de volgende overeenkomst heeft gesloten :

« Gent, 10.7.51. — Bij deze geef ik aan de Agence » Claeys, Kortrijkse Steenweg 58, Gent, voor drie » maand de exclusieve macht tot het overlaten van » mijn zaak gelegen Lijnmolenstraat 111, St Amands » berg, aan de prijs van honderd vijf en zestig duizend » frank. Het loon der Agence bedraagt 10 % in geval » van overname zelfs bijaldien ondergetekende aan » hogervermelde overname binnen de gestelde termijn » om gelijk welke reden ook, zou verzaken.

» Indien de Agence er niet in gelukt de zaak over te laten binnen de gestelde termijn, heeft de overlater » 1 % als onkostenvergoeding aan de Agence te be- » talen. Gedaan in dubbel te Gent, 6 Oogst 1951 »;

Overwegende dat vaststaat dat eerste verweerster op 23 September 1951 aan eiser liet weten dat hij zich met de overdracht van de zaak niet meer diende te bemoeien en dat eerste verweerster de zaak op 1 October 1951 werkelijk heeft overgedragen aan de heer Omer Dhuyvetter, zonder de tussenkomst van eiser, tegen de prijs van 75.600 fr.;

Overwegende dat eiser de veroordeling vordert van eerste verweerster tot betaling van 10 % over 165.000 fr. of 16.500 fr.;

dat hij bovendien tweede verweerder, als echtgenoot van eerste verweerster, heeft gedagvaard enerzijds opdat hij eerste verweerster zou machtigen om in rechte te staan en anderzijds opdat hij zou verwezen worden als hoofd der gemeenschap de schuld van eerste verweerster te betalen, hetzij hoofdelijk met haar, hetzij « in solidum », hetzij bij gebrek aan betaling door haar;

Wat betreft de bevoegdheid :

Overwegende dat verweerders terecht aanvoeren dat de Rechtbank onbevoegd is om van de vordering kennis te nemen in zover zij tegen tweede verweerder is ingesteld in zijn hoedanigheid van hoofd der gemeenschap en tot de betaling strekt van de schuld door de eerste verweerster aangegaan (H.R.B. Kortrijk, 24 Juni 1930 en aangehaalde rechtspraak van auteurs, J. C. F. 1930, 244; H. R. B. Luik, 15 Januari 1934, J. L. 1934, 175; H. R. B. St Niklaas, 29 Maart 1938, J. C. F. 1938, 29; Beroep Gent, 23 September 1937, J. C. F. 1937, 198);

Overwegende dat de Rechtbank van Koophandel niettemin bevoegd blijft ten aanzien van eerste verweerster, die handelaarster is, en waar de litigieuze overeenkomst behoort tot het gebied van haar handel; dat geen ondeelbaarheid voorhanden is, waardoor de vorderingen tegen beide verweerders als onsplitbaar

zouden dienen beschouwd te worden (H. R. B. Kortrijk, reeds geciteerd — Contra : H. R. B. Luik, reeds geciteerd; Fredericq, I, n° 101, blz. 198, schijnt dezelfde mening te delen : geen ondeelbaarheid of waardoor de vordering tegen eerste verweerster als van gemengd karakter, m.a.w. deels civil en deels handelsrechtelijk zou moeten worden beschouwd;

Overwegende, dat het feit, dat eiser de veroordeling heeft gevorderd van beide verweerders hoofdelijk of tenminste in solidum of van de ene bij gebrek aan de andere geen ondeelbaarheid heeft tot stand gebracht;

Overwegende dat het in feite voor de Rechtbank onnodig is geworden zich tegenover tweede verweerder onbevoegd te verklaren, aangezien eiser verklaard heeft van de vordering tegen hem af te zien in zover zij er toe strekt hem te horen verwijzen tot betaling van 16.500 fr. met de intresten;

Overwegende dat tweede verweerder zich ten onrechte tegen deze afstand verzet;

dat hij inderdaad het bestaan niet bewijst van een wettig belang, waarop zijn weigering zou steunen;

dat hij dienaangaande niet gerechtigd is gewag te maken van de wedereis, die hij heeft ingesteld tot betaling van 1.650 of 2.000 fr. schadevergoeding wegens het beweerde roekeloos en tergend instellen van het geding;

Overwegende dat bedoelde wedereis enerzijds niet ontvankelijk is in de mate, dat hij steunt op de beweerde ongegrondheid van de hoofdvordering;

dat de Rechtbank inderdaad niet bevoegd is om te oordelen over de gegrondheid van de hoofdvordering en dus evenmin bevoegd is om te oordelen over de wedereis, die met de hoofdvordering samenhangt;

Overwegende dat de wedereis anderzijds ongegrond voorkomt in de mate, dat hij zou steunen op het feit, dat eiser tweede verweerder vóór een onbevoegde rechter heeft gedagvaard;

dat eiser hierdoor niet blijkt lichtzinnig te hebben gehandeld, noch met kwaad opzet, waar hij ten aanzien van een betwist vraagstuk een bepaalde stelling heeft aangenomen;

Ten gronde :

Overwegende dat de litigieuze overeenkomst een dienstverhuring is, waarbij tevens aan eiser een volmacht gegeven was om beter het doel van de overeenkomst te bereiken (cfr. Rechtb. Gent, 1 Februari 1939, J. C. F. 1939, 114; H. R. B. Brussel, 12 Januari 1949, Pa. 1949, III, 77);

Overwegende dat eerste verweerder niet gerechtigd is te beweren dat de overeenkomst haar toeliet persoonlijk haar handelszaak te verkopen tijdens de drie maanden, in het contract voorzien,

dat de bewoordingen, waarbij eerste verweerder aan eiser « voor drie maanden de exclusieve volmacht », bovenstaande uitleg uitsluiten;

Overwegende dat eerste verweerder ook ten onrechte aan eiser zou verwijten dat hij na 23 September 1951 geen moeite heeft gedaan om liefhebbers te vinden, waar eerste verweerder zelve op voormelde datum het contract had verbroken, zoals zij trouwens het recht had het te doen volgens artikel 1794 van het B. W., voor zoveel zij aan eiser de behoorlijke vergoeding zou betalen;

Overwegende dat eiser in principe recht heeft op het loon, dat hem beloofd was en dat hij ten gevolge der verbreking moet derven;

dat dit loon 10 % van 165.000 fr. zou hebben bedragen, voor zoveel de handelszaak tegen deze prijs verkocht ware geweest vóór 6 November 1951;

dat eiser niet bewijst dat hij een liefhebber gevonden had, die voormelde prijs wilde betalen en dat het gewis niet zeker is dat hij er een zou hebben gevonden

vóór 6 November 1951, mocht het contract niet vroeger verbroken geweest zijn;

Overwegende dat er dus met een aanzienlijk « alea » moet rekening gehouden worden bij het schatten van de gederfde winst;

Overwegende anderzijds dat eiser alleen recht heeft op het beloofde loon in de mate, dat hij een normale werkzaamheid heeft verricht om liefhebbers te vinden;

dat de verbintenis van eiser inderdaad hem niet formeel verplichtte een bepaald resultaat te bekomen, doch wel de behoorlijke werkzaamheid te verrichten, welke een normale kans had om het beoogd resultaat te bereiken;

Overwegende dat eerste verweerder betwist dat eiser dienaangaande zijn verbintenissen zou hebben nageleefd;

dat eiser, wat dit betreft, geen ander bewijs van bedrijvigheid voorlegt dan een enkele aankondiging op 8 September 1951, verschenen in een gewestelijk advertentieblad voor Roeselare, Isegem en omliggende;

dat ook dient aangenomen te worden — vermits verweerder zulks niet betwist — dat eiser ook op de over te nemen winkel een affiche heeft gehecht;

Overwegende dat die twee enkele feiten de enige bewezen werkzaamheid van eiser blijken te zijn geweest vanaf 6 Augustus tot 23 September 1951 en de toekenning niet rechtvaardigen van het volle loon, dat bedongen werd voor normale prestaties;

Overwegende dat eiser niet gerechtigd is te beweren dat hij op 23 September 1951 over nog zes weken beschikte volgens het contract om een liefhebber te vinden;

dat de bedoeling van partijen gewis niet is geweest, dat eiser zich er toe zou beperken gedurende het grootste deel van de bedongen termijn zonder zich moeite te geven, eenvoudig de kans te lopen, dat een liefhebber toevallig zou opkomen;

dat hun bedoeling integendeel veronderstelde dat eiser van den beginne af al zijn krachten zou inspannen om het voorgestelde doel te bereiken;

dat het aanzienlijk bedrag van het overeengekomen percentage hierop reeds duidelijk wijst;

Overwegende trouwens dat niets toelaat te denken dat eiser tussen 23 September en 6 September 1951 ijveriger zou geweest zijn dan te voren, indien eerste verweerder het contract op 23 September niet verbroken had;

Overwegende dat alleszins van het loon voor die veronderstelde bedrijvigheid tussen 23 September en 6 November 1951 een zeker bedrag moet afgetrokken worden wegens de kosten, welke ermede zouden gepaard gegaan zijn en welke eiser in feite niet heeft uitgegeven;

Overwegende dat, alle bovengemelde omstandigheden in acht genomen, de vergoeding welke aan eiser toekomt ex aequo et bono op 3.500 fr. mag geschat worden;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Vaststellend dat de artikelen 2 en 30 tot 42 der wet van 15 Juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken werden nageleefd;

Geeft akte aan eiser, dat hij verklaart van de vordering afstand te doen tegen tweede verweerder, in zover zij strekt tot zijn veroordeling om aan eiser 16.500 fr. met intresten te betalen;

Aanvaardt het doen van afstand binnen voormelde perken;

Stelt vast dat tweede verweerder zijn echtgenote, eerste verweerder, machtigt om in rechte op te treden;

Verklaart zich bevoegd om kennis te nemen van het

overige van de eis, verklaart de vordering voor dit overige ontvankelijk en, rechtdoende ten gronde, stelt vast dat eerste verweerster de met eiser gesloten overeenkomst van dienstverhuring verbroken heeft, verwijst haar aan eiser te betalen als vergoeding wegens deze verbreking de som van 3.500 fr., met de gerechtelijke intresten en met de kosten van het geding;

En wijzende op de wedereis, verklaart dezelfde ofwel niet ontvankelijk, ofwel niet gegrond, wijst hem dienvolgens van de hand en verwijst verweerders in de kosten van hun wedereis.

VREDEGERECHT TE AARSCHOT

31 Januari 1952

Rechter : M. Raskin.
Advocaten : Mrs Sas en Van Dessel.

Verjaring van een vordering tot schadevergoeding, die ontstaan is uit een verkeersovertreding. — Deze verjaring is van openbare orde. — Onverschillig is of al dan niet strafrechtelijk vervolgd is.

De vordering tot schadevergoeding, die ontstaan is uit een overtreding van het Algemeen Wegenverkeersreglement, verjaart krachtens art. 7 van de Wet van 1 Augustus 1899 na verloop van één jaar. Deze verjaring is van openbare orde, zodat de Rechter ambtshalve moet nagaan of de burgerlijke vordering niet verjaard is. Het is daarbij zonder belang of de overtreder al dan niet strafrechtelijk vervolgd is.

De Cat t/ Deckers.

Gezien de op art. 1382 B. W. steunende vordering er toe strekt de verweerder te horen veroordelen om aan aanlegger wegens aan zijn voertuig toegebrachte schade de som te betalen van 9.433 fr., vermeerderd met de wettelijke intresten en de kosten van het geding;

Overwegende dat ter zitting is gebleken dat op 27 October 1949 te Langdorp een botsing heeft plaats gehad tussen de respectievelijke voertuigen van partijen, waarvoor beide partijen en hun ondergeschikten strafrechtelijk vervolgd werden en waarbij tevens beide partijen zich burgerlijke partij stelden;

Overwegende dat bij vonnis in hoger beroep dd. 18 Februari 1950 van de boetstraffelijke rechtbank te Leuven verweerders werden vrijgesproken en aanlegger, samen met zijn zoon-aangestelde, veroordeeld tot politiestrafen; dat echter op burgerlijk gebied de verweerders wegens onvoorzichtigheid voor de helft verantwoordelijk werden gesteld voor de schadelijke gevolgen der aanrijding en dienvolgens hun eis als burgerlijke partij slechts voor de helft werd ingewilligd, terwijl de vordering van aanlegger in zijn hoedanigheid van burgerlijke partij werd afgewezen, niet omdat ze ongegrond was, maar wegens onbevoegdheid van de rechtbank;

Overwegende dat volgens in de dagvaarding vermelde rekening, aanlegger tengevolge van bedoelde aanrijding een schade heeft geleden van 17.550 fr., waarvan hij de helft of 8.775 fr., vermeerderd met de vergoedende intresten zijnde tesamen 9.433 fr., vordert van verweerders;

Overwegende dat deze laatsten niets van dit alles betwisten, maar inroepen dat de vordering van aanlegger niet ontvankelijk is wegens verjaring, daar de eis van aanlegger praktisch steunt op een overtreding

van het wegenverkeersreglement, ten aanzien waarvan zowel het recht tot strafvordering als de burgerlijke vordering, die er kan uit voortspruiten, verjaren door verloop van één jaar (art. 7 wet 1.8.1899 op het Wegenverkeer, gewijzigd door de wetten van 1.8.1924 en 16.12.1935);

Overwegende dat bedoelde verjaring van openbare orde is, en de Rechtbank derhalve verplicht is na te gaan of in casu de burgerlijke vordering niet verjaard is (arrest Hof van Verbreking 22.7.1946 R.G.A.R. 4113; vonnis burg. Rb. Dendermonde, 11.2.1948, R.G.A.R. 1949, 4474; arrest Hof van Beroep Gent, 8.5.1935, R.G.A.R. 1935 2319);

Overwegende dat de boetstraffelijke Rechtbank te Leuven bij voormeld vonnis de verweerders op burgerlijk gebied voor de helft verantwoordelijk heeft gesteld voor de schadelijke gevolgen van bedoelde botsing om reden « dat de autobestuurder Deckers Frans onvoorzichtig zijn zeer zwaar beladen autowagen heeft gestuurd op een natte baan, bij uitmonding uit een bocht, en met zulke snelheid, dat hij bij remming nog zes meter vooruitschoof en op de stilstaande wagen De Cat terecht kwam »;

Overwegende dat deze fout klaarblijkelijk, zoals verweerders aanvoeren, een overtreding uitmaakt van art. 42 van het Algemeen Wegenverkeersreglement en het geen belang heeft of verweerders deswege ja dan neen vervolgd zijn (arrest Hof van Verbrek. 13.1.1927, Pas. 1927, 122; zie ook G. Moyaert, De verjaring der burgerlijke vordering tot schadevergoeding wegens schade ingevolge verkeersongevallen, Rechtsk. Wbl., 23.12.51, hoofdartikel);

Overwegende dat het strafvonnis, waarop aanlegger zijn vordering doet steunen, dagtekent van 18 Februari 1950, datum waarop de laatste stuiting van de openbare vordering binnen de vereiste termijn is geschied; dat aanlegger dus verplicht was, wilde hij zijn eis met succes bekroond zien, zijn vordering vóór ten laatste 18 Februari 1951 in te leiden, hetgeen hij verwaarloosd heeft;

.....
Verklaren de vordering van aanlegger niet ontvankelijk wegens verjaring;

Wijzen hem bijgevolg van zijn eis af met veroordeling in de kosten van het geding.

VREDEGERECHT TE LEUVEN

1e Kanton. — 4 December 1952

Rechter : M. Peeters.
Advocaten : Mrs Stroobants en Anciaux.

Wegenverkeer. — Aansprakelijkheid van tramwegmaatschappij voor de gevolgen van een ongeval, dat te wijten is aan verzuim van onderhoud van tramlijnen.

Een tramwegmaatschappij is verantwoordelijk voor de gevolgen van een verkeersongeval, dat te wijten is aan het verzuim van onderhoud der tramlijnen.

R. Clemente t/ N.M. der Buurtspoorwegen.

Gelet op ons tussenvonnis dd. 30-10-1952, waarbij eiser tot een getuigenverhoor toegelaten werd en verweerster tot tegenbewijs als naar recht;

Gezien het proces-verbaal van het rechtstreeks getuigenverhoor, gehouden en gesloten op 29-11-1952;

Overwegende dat de gehoorde getuigen eensgezind verklaren dat op de plaats van het ongeval de straat-

stenen ten minste 5 cm. lager liggen dan de spoorstaven van de tram, dat het onmogelijk is die spoorstaven loodrecht over te steken, aangezien ze daar een bocht maken; veel ongevallen zijn aldaar gebeurd en, een der getuigen verklaarde verder «dat de inwoners van de omgeving verbolgen waren over de toestand»; verweerster heeft thans de toestand hersteld;

Overwegende dat voor een normaal weggebruiker die toestand geen zichtbare hindernis was;

Overwegende dat het geen twijfel lijdt dat verweerster verantwoordelijk is voor het ongeval, vermits zij te kort gekomen is aan haar verplichting het onderhoud der tramlijnen te verzekeren; door gebrek aan dit onderhoud is het ongeval voorgevallen, verweerster moet de schadelijke gevolgen van haar schuld dragen;

Overwegende dat wat de schade betreft de som van 2.131 fr. met taksen tegen 10 % voor mechanische schade niet betwist wordt, zijnde samen 2.344,10 fr.; wat het vervoer betreft, beweert verweerster dat die kosten overbodig zijn nochtans was eiser genoodzaakt zijn motorrijwiel te laten depaneren, deze schadepost is gegrond; wat de werkonbekwaamheid betreft, deze werd door medisch attest dd. 26 uni 1952 van Dr. Alb. Bodson uit Luik bevestigd, weliswaar maakt een eerste attest van dezelfde dokter van 9 Juli 1951 geen gewag van een werkonbekwaamheid, dit getuigenschrift beschrijft de aandoening, waaraan eiser leed, doch men mag met zekerheid afleiden dat die bepaalde aandoening juist van aard is om een werkman een werkonbekwaamheid te veroorzaken, deze gevraagde schadepost is gegrond; wat de morele schade betreft, moet deze gebracht worden ex aequo et bono op 500 fr., alzo komt aan eiser toe een bedrag van : 2.344,10 fr. voor materiële schade, 732 fr. voor vervoer, 1.603 fr. voor 8 dagen werkonbekwaamheid en 500 fr. voor morele schade, d.i. in totaal 5.179,30 fr. met de vergoedende intresten vanaf 8 Juli 1951, datum van het ongeval, en de rechterlijke intresten;

Om deze redenen :

Veroordelen verweerster om aan eiser te betalen de som van 5.179,30 fr. als schadevergoeding, met de vergoedende intresten vanaf 8 Juli 1951, dag van het ongeval;

Veroordelen verweerster daarenboven tot de rechterlijke intresten en tot de kosten van het geding;

Verklaren dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-teenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

KRONIEK DER TIJDSCHRIFTEN

onder leiding van Mr. Jan Ronse en Mr. Willy Delva.

1. Dölle Hans. — *Die Gleichberechtigung von Mann und Frau im Familienrecht.* — *Juristenzeitung*, 1953, blz. 353 - 362 (Nummer 12, 1953).

De rechters van de West-Duitse Bondsrepubliek staan voor een zware opgave.

Inderdaad, krachtens artikel 3 van de nieuwe grondwet zijn man en vrouw «gelijkgerechtigd» en hebben, ingevolge artikel 117, 1°, van dezelfde grondwet, al de hiermee strijdige wetsbeschikkingen vanaf 1 April 1953 hun rechtskracht verloren. Zodat, waar de Duitse wetgever verzuimd heeft dit begrip van de «*Gleichberechtigung von Mann und Frau*» duidelijker te omlijnen door tijdig te voorzien in een aangepast personen- en familierecht, de toestand nu zo is dat de

rechtsverhouding man-vrouw thans nog enkel en alleen door het artikel 3 van de grondwet wordt bepaald; en dit zowel wat hun persoonlijk en familiaal statuut betreft als wat het vermogensrechtelijk aspect aangaat. Wel is waar blijven — ingevolge het Bezettingstatuut — vooralsnog de bepalingen van kracht van de Wet n° 16 op het huwelijk (*dus Ehegesetz*) van 20 Februari 1946, gewijzigd door de Wet n° 52 van 21 April 1947, van de Controleraad (Officieel Blad van de Controleraad in Duitsland, blz. 28 v.v. en 273 v.v.; zie de uitstekende vertaling in *Buitenlandse Wetteksten*, 1952, n° 2, uitgegeven door ons Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel), zelfs al mochten zekere beschikkingen er van het beginsel van de «*Gleichberechtigung*» tegenspreken. Maar behoudens het *Ehegesetz*, dat staat en valt met het bezettingstatuut, hebben de West-Duitse rechters slechts nog artikel 3 van de grondwet als zekere basis.

Dat deze toestand onverkijkkelijk is valt best te begrijpen, vermits een juridisch postulaat als dat van de rechtsgelijksheid van man en vrouw op zeer uiteenlopende wijze kan geïnterpreteerd worden naargelang het ingenomen standpunt; wat de rechtszekerheid niet ten goede komt. Hetgeen in de West-Duitse gebieden des te meer zal worden betreurd, aangezien er geen Hof van Verbreking is om een homogene jurisprudentie te waarborgen aangaande de meest netelige twistvragen...

Er heerst dan ook grote ontstemming in de West-Duitse rechtsprekende middens. En zo zijn vonnissen verklaarbaar als dit van het *Landesgericht* Gieszen, van 18 April 1953 (*Juristenzeitung*, 1953, blz. 281). Naar aanleiding van een door een vrouw tegen haar man ingestelde procedure, heeft die rechtbank geoordeeld dat het art. 3 van de nieuwe grondwet enkel een politiek doch geen rechtsbegrip bevat; waaraan de rechtbank volgende redenering vastknoopt: er ontbreekt een werkelijke wetgeving op het stuk van de rechtsverhouding man-vrouw, en ingevolge het beginsel van de scheiding van de machten is het de rechterlijke macht niet geoorloofd zich de wetgevende macht toe te eigenen door de conflicten die zich voordoen in een of andere zin op te lossen; bovendien is het de rechterlijke macht bij ontstentenis van nader bepalende wetten praktisch onmogelijk haar opdracht (op behoorlijke wijze recht te spreken) te vervullen.

Het is tegen dergelijke opvatting dat Prof. Dölle in zijn bijdrage reageert.

Hij betoogt vooreerst dat zo er wel een scheiding bestaat tussen de wetgevende en de rechterlijke macht, zulks alleen betekent dat de wetgever bij de rechtschepping de voorrang heeft op de rechter, en dat, voor zover de wetgever zich hieromtrent geuit heeft in preciese en concrete teksten, de rechter hieraan gebonden is. Maar dat staat de rechter niet in de weg om in zake die punten die door de wetgever niet werden aangeraakt of onvoldoende of onduidelijk zijn toegelicht geworden, zelf de oplossing te zoeken. Welnu ook hier, want art. 3 van de grondwetgeving is ontegensprekelijk een werkelijk rechtsbegrip.

Prof. Dölle geeft toe dat de praktische moeilijkheden om het grondwettelijk beginsel van de gelijkberechtiging van man en vrouw te omlijnen zeer groot zijn, gezien de ideologische tegenstellingen die hierbij een bepalende invloed hebben. Maar van onmogelijkheid kan er geen sprake zijn.

Zo komt Prof. Dölle er dan toe zich uit te spreken over het grondwettelijk beginsel zelf, en hoe, volgens hem, die «*Gleichberechtigung*» zon dienen opgevat.

Hij meent vooreerst dat, gezien de godsdienstige tegenstellingen van de West-Duitse bevolking, de inter-

pretatie van de rechtsgelijkheid niet op religieuze doch wel op zedelijke grondslag dient te geschieden. Maar daarbij stelt hij dan voorop dat die rechtsgelijkheid zou worden beheerst door twee elementen: de hoge waarde van de echtelijke band met al wat daartoe behoort en daaronder ressorteert enerzijds, en anderzijds een grotere ontvankelijkheid voor het feit van de emancipatie van de vrouw op alle gebied. Zodat die rechtsgelijkheid van man en vrouw niet strikt doctrinair noch letterlijk dient opgevat, maar wel in het kader van de familiale eenheid en gemeenschap die het kenmerk is van het traditioneel begrepen huwelijk.

Derwijze dat de « Gleichberechtigung » niet mechanisch maar wel organisch, niet zakelijk maar functioneel, niet gelijkgeschakelend maar gelijkwaardig is.

M.a.w. het is het wezen van het traditioneel begrepen huwelijk dat de interpretatierichtlijnen aangeeft van het art. 3 van de grondwet. Met het gevolg dat de rechtsgelijkheid van man en vrouw niet noodzakelijk een verschillende behandeling van man en vrouw voorkomt, waar het raditionele opvatting van het huwelijk volgens onze Westerse traditie het eist.

Met die criteria voor ogen heeft Prof. Dölle dan nagegaan hoe de verhouding man-vrouw zich concreet voordoet wat betreft het persoonlijk statuut van de echtgenoten (o.m. maritaal gezag, familienaam, bekwaamheid van de vrouw, de vermogensrechtelijke gevolgen van het huwelijk (o.m. het *Schlüsselgewalt*, de onderhoudsplicht), het eigenlijk huwelijksvermogensrecht (o.m. het wettelijk regime, het contractueel bedongen regime), wat het verwantschapsrecht aangaat (o.m. afstamming, onderhoud der echtelijke kinderen, woonplaats van de echtelijke kinderen, ouderlijke macht, de verhouding tot de natuurlijke kinderen).

Zijn conclusies zijn wel overwogen, alhoewel niet alle onaanvechtbaar. Het is echter onmogelijk hier in detail verder op in te gaan.

Wie met rechtsvinding begaan is, en wie belang stelt in de pogingen die ook ten onzent worden aangewend met het oog op de afschaffing van de juridische onbekwaamheid van de gehuwde vrouw, zal het artikel van Prof. Dölle ten zeerste interesseren.

W. D.

2. G. H. — Noot onder Parijs. — 26 Febr. 1953, Rec. Dall. 1953, J, 445.

Het B. W. blijkt meer en meer een anachronisme t.o.v. van de ontdekkingen der biologie. Dit wordt door deze auteur uiteengezet naar aanleiding van een arrest van het Hof te Parijs dat rekening houdt, naar het voorbeeld van de Duitse en vooral van de Zwitserse rechtspraak, met de graad van rijpheid van het kind waaromtrent het vaderschap betwist wordt.

De auteur gaat onder initialen schuil. Het blijkt een jurist te zijn die de stof beheerst en de bestanddelen van de besproken zaak zo goed kent, dat men tussen deze initialen en de verslaggever van het Hof wellicht zonder al te grote onvoorzichtigheid identiteit mag vermoeden.

Dit arrest, door de noot verklaard, illustreert eens te meer de noodzakelijkheid van de rechtsvergelijking in de dagelijkse praktijk. De auteur merkt trouwens op hoe in Frankrijk, — en we zijn er in België nog erger aan toe — vele vraagstukken en hun oplossingen jaren na de verworvenheden in de vreemde ontdekt worden.

Het onderzoek naar de graad van rijpheid en het

vergelijkend bloedgroepenonderzoek moeten volgens de auteur meer en meer toegepast worden waar de teksten een vrije bewijslevering toelaten, hetgeen volgens hem het geval is in art. 313, eerste lid, 325 en 340 B.W. (Zie hieromtrent de Belgische rechtspraak aangehaald in: Jan Ronse, Vaderschap en afstamming, R.W. 1950-1951, kol. 979, n° 7, en kol. 985, n° 9).

Dit onderstelt volgens de auteur dat men het anachronisme zou opgeven van de ondeelbaarheid en het volstrekt dwingend karakter van de wettelijke conceptietijd. De auteur keert zich ten slotte naar de historiek van de Code Civil om aan te tonen dat de door hem gelaakte bekrompenheid volgt uit de verkeerde interpretatie van een niet zo slecht bedoelde tekst.

De auteur zou er moeten in slagen de aandacht te wekken die hij wenst te vestigen op het belang van het Duitse en Zwitserse recht voor onze dagelijkse praktijk.

Mochten de Belgische, en vooral de Vlaamse juristen nu eindelijk eens leren deze wetgeving, rechtspraak en rechtsleer, onmiddellijk te benaderen zonder gebruik te maken van een Franse bril, die, hoe schoon hij ook weze, steeds een bril blijft, welke goede ogen kunnen ontberen.

J. R.

3. Raucent L. — Les actes de l'héritier apparent. — Ann. Rg. Sw., XIII, 1953, blz. 109-128.

In de eerste afdeling worden (§ 1) het begrip *schijnerfgenaam* omschreven, (§ 2) de vraagstukken gesteld en (§ 3) de oplossingen in het Romeins recht en in de rechtspraak en rechtsleer, die het burgerlijk wetboek onmiddellijk voorafgingen en volgen, aangeduid.

Na in een tweede afdeling (§ 1) de oplossingen en (§ 2) de bewijsvoering te hebben samengevat van de Belgische rechtsleer en rechtspraak, die de nietigheid van de belangrijkste rechtshandelingen van de *schijnerfgenaam* voorstaan, ontleedt schrijver in een derde afdeling breedvoerig de bewijsgronden van de Franse rechtsleer en rechtspraak, die praktisch alle rechtshandelingen van de *schijnerfgenaam* voor geldig houden: (I) Aubry en Rau steunen op de volledige vrijheid van de rechter bij gebrek aan uitdrukkelijke wetsbepaling, anderen (II) op de vertegenwoordiging van de ware erfgenaam door de *schijnerfgenaam*, of (III) op de aansprakelijkheid van de ware erfgenaam ingevolge (a) een fout of (b) een geschapen risico, of nog (IV) op het spreekwoord *error communis facit jus*; dan komt het besluit (V) dat de Franse stelling vooralsnog onhoudbaar is, maar dat het B.W. toch in die zin zou moeten gewijzigd worden.

Schrijver tracht in een vierde afdeling een grotere reeks rechtshandelingen van de *schijnerfgenaam* voor geldig te doen aanvaarden, dan eens op grond van art. 1382 B.W., dan weer op grond van de stelling dat de *schijnerfgenaam*, die ter goeder trouw is, nooit aan de ware erfgenaam méér verschuldigd is dan zijn vermogensvermeerdering; ook het adagium *error communis facit jus* wordt voor voor bepaalde rechtshandelingen aangewend, terwijl andere, die nuttig waren voor het patrimonium als geheel beschouwd, met loutere beheersdaden worden gelijkgesteld.

De talloze verwijzingen naar schrijvers en uitspraken verhogen het nut van deze belangwekkende verhandeling die getrokken werd uit een met de prijs Empain bekroonde studie.

R. J.

4. Houin R. — *Le progrès de la science et le droit de la preuve.* — Rev. Int. Dr. Comp., 1953, blz. 69 tot 75.

Deze korte studie is het algemeen verslag door Prof. Houin, van de Rechtsfaculteit te Rennes, voorgebracht op de Frans-Canadese studiedagen der vereniging Henri Capitant, te Quebec in September 1952.

De waarde van deze bijdrage is hierin gelegen dat de vooruitschrijdende ontdekkingen van de wetenschap betreffende de vaststelling van feiten, gesteld wordt tegenover de principes die het bewijsrecht beheersen.

Zeer juist merkt de auteur op dat in zover de rechter naar waarheid zoekt, — hetgeen onmiskenbaar zijn opdracht is, — geen andere beperking voor het aanwenden van een wetenschappelijke bewijsvoering kan bestaan tenzij in het opzicht van de ontvankelijkheid van deze wetenschappelijke bewijslevering, onder voorbehoud van het noodzakelijke toetsen van de bewijskracht van alle bewijslevering, hoe wetenschappelijk zij ook wordt geboden.

De auteur gaat dan uit van de vaststelling dat het recht niet in hoofdzaak een wetenschap is, maar een politieke kunst, die rekening moet houden met de zeden en de menselijke waarden. Dienvolgens kunnen er onzedelijke waarheden bestaan, die niet mogen onthuld worden en anderzijds zijn er hogere rechten van de menselijke persoon voor dewelke de wetenschappelijke waarheid, zo nodig, moet achterwege blijven.

De auteur onderzoekt dan eerst het vraagstuk van de ontvankelijkheid van de wetenschappelijke bewijsmethodes.

Het ideaal voor de jurist blijft ongetwijfeld het bereiden van de waarheid. De wetenschap zal dan ook dankbaar als hulp aanvaard worden, maar enkel dan wanneer het recht de vrijheid van bewijslevering niet beperkt heeft. Een eerste beperking van deze vrijheid bestaat in de gevallen waar een wettelijk stelsel van bewijslevering voorhanden is. Op dit gebied blijkt het positieve recht de lege ferenda t.a. van de wetenschappelijke ontwikkeling vatbaar voor critiek en voor verandering.

Sommige bewijsvoeringen werden uitgesloten, bv. het bewijs van de onmacht van de man die zijn vaderschap ontkent, omdat bij het uitvaardigen van de Codex, de bewijslevering als onzedelijk werd beschouwd. De ontwikkeling van de wetenschap heeft dit motief stellig opgeheven. De lege ferenda kan dus de afschaffing van dergelijke beperking gevraagd worden.

In andere gevallen heeft de wet op beperkende wijze gevallen aangeduid waarin een bewijs, hoe dan ook, kan geleverd worden.

Dit is het geval bv. ter zake van afstamming. Hier behandelt de auteur bondig de mogelijkheid van het onderzoek naar de bloedgroepen. Hij raakt eveneens het wetenschappelijk bewijs in het contractenrecht aan: de photo-copie, de microfilm en de geluidsopname.

In heel dit gebied blijkt de vrijheid van de bewijslevering beperkt te zijn o.m. door art. 1341 B.W. en is het probleem volgens de auteur hoofdzakelijk de lege ferenda.

Een tweede beperking volgt uit de openbare orde en de rechten van de menselijke persoon. In dit verband rijst het vraagstuk op van de toelaatbaarheid van het bloedonderzoek ter zake van afstamming en strafbare dronkenschap en het vraagstuk van het zogenaamde waarheidsserum. De rechtspraak is verdeeld.

Een derde beperking volgt uit de omschrijving van de machten van de rechter. Waar het over een feitenkwestie gaat oordeelt de feitenrechter over het al dan niet aanwenden van het bewijsprocedé, alhoewel volgens de auteur in Frankrijk hieromtrent strijd is ontstaan.

Tot slot bespreekt de auteur de bewijskracht van het wetenschappelijk bewijs en dringt hij er op aan dat de rechter werkzaam moet blijven en verplicht is het geleverde bewijs aan de waarheid te toetsen, « si l'on veut échapper au règne des experts et si l'on veut que ce soit le juge qui continue à juger ».

Dit onderzoek is ongetwijfeld al te bondig. De auteur heeft jammer genoeg, waar hij rechtspraak aanhaalt, nagelaten de verwijzing te geven. Het omvangrijke vraagstuk is te bondig behandeld.

De waarde van deze bijdrage bestaat hierin dat het vraagstuk in zijn geheel duidelijk herleid werd tot de principes die ongetwijfeld de stof beheersen. Ten recht besluit de auteur dat grote omzichtigheid geboden is tegenover de wetenschappelijke bewijslevering.

Vooreerst, omdat de wetenschap niet altijd onmiddellijk tot heel zekere uitslagen leidt. Overhaasting moet dus uitgesloten worden.

Maar, vervolgens, omdat de opdracht van het recht, vooraleer het waarheid nastreeft, erin bestaat eerst en vooral de persoon te beschermen. « Le juriste doit donc conserver tout son esprit critique et apprécier en toute liberté les résultats que lui fournissent les méthodes scientifiques ».

J. R.

5. Tunc A. — *Les récents développements des droits anglais et américain sur la relation de causalité entre la faute et le dommage dont on doit réparation.* — Rev. Int. Dr. Comp., 1953, blz 5-54.

Met deze bijdrage heeft de Hoogleraar van de Rechtsfaculteit van Grenoble een model van rechtsvergelijkende studie verschaft, zowel voor de wetenschap als voor de praktijk. Met een verbazend gemak beweegt de auteur zich tussen de *Common Law* en het recht van de *Code Civil*. Men voelt in elke bladzijde dat, bij de doorlopende beschrijving en vergelijking der stelsels, de auteur zijn stof grondig kent in de beide termen van de vergelijking.

Het onderwerp reikt enigszins verder dan het opschrift zou laten vermoeden. Inderdaad indien verschillende van de behandelde vraagstukken in het Angelsaksische recht aan causaliteitsproblemen der onrechtmatige daad geknoopt worden, dan zijn dit echter vraagstukken die een veel ruimer gebied bestrijken en wel heel de aanspraak uit onrechtmatige daad.

De auteur onderzoekt op welke wijze en in hoever de aansprakelijkheid voor de gevolgen van een onrechtmatige daad kan reiken.

In een eerste deel beschrijft hij zeer getrouw de evolutie van de *Common Law* in Engeland en de U.S.A., eerst in een zin van uitbreiding en nadien de weg terug, door het zoeken van beperkende criteria. De Angelsaksische *cases* worden zeer uitvoerig weergegeven, met vermelding van de feitelijke gegevens waarop de oplossing gegrond was, zodat de lectuur van deze bijdrage en een verdere studie over deze vraagstukken mogelijk is voor een lezer die over de bronnen niet beschikt, hetgeen hier te lande, jammer genoeg, vrijwel voor iedereen het geval is, wegens de grote leemten in onze bibliotheken. (Vermelden wij hier echter reeds onmiddellijk dat sedert enkele weken de bibliotheek van het Ministerie van Buitenlandse

zaken, Kunstlaan te Brussel, beschikt over een verzameling van Engelse rechtspraak vanaf 1949.)

Na deze beschrijvende rechtsvergelijking onderzoekt Prof. Tunc kritisch de gegevens door deze ontwikkeling van het Angelsaksische recht verschaft en toetst hij de verworvenheden aan de oplossingen van de Franse rechtspraak. Vooreerst wordt de vraag gesteld of het vraagstuk van het oorzakelijk verband kan afgeschaft worden. In dat verband wordt dan het vraagstuk gesteld van de beperking van de aanspraakgerechtigden. De *Common Law* heeft inderdaad in de laatste tientallen jaren het begrip ontwikkeld en verfijnd van een betrekkelijke *duty of care*, een plicht van zorgvuldigheid die jegens een welbepaald belang van het slachtoffer moest voorafbestaan, en door de onrechtmatige daad overtreden werd, opdat deze de dader jegens het slachtoffer aansprakelijk zou maken.

In dit gedeelte kan vastgesteld worden hoe ondanks de zeer verschillende oorsprong en ontwikkeling in beide stelsels, de moderne problematiek toch zeer verwant is.

In zijn kritische beoordeling van het vreemde recht verwerpt de auteur de oplossingen die er de laatste tientallen jaren ontwikkeld en verfijnd werden en nl. het idee dat in de *Common Law* bepalend is, volgens dewelke schuld maar dusdanig is jegens bepaalde personen, en wel deze wier schade moest voorzien zijn als mogelijk gevolg van de schuld. Uitvoerig motiveert de auteur zijn verwerping van het criterium der vooruitzienbare schade wegens zijn onbruikbaarheid en onbillijke gevolgen. Heel kort weidt hij uit over de verplichting van het slachtoffer om de schadelijke gevolgen van andermans onrechtmatige daad tot een minimum te beperken. De ontleding van de causaliteit in het Angelsaksische recht, als nabije oorzaak, als natuurlijke gevolgen, gewone gang van zaken, — in de *Common Law* zeer verwant met de idee der voorzienbaarheid, — worden eveneens door de auteur besproken en verworpen, zelfs al konden deze oplossingen ten dele gerechtvaardigd worden.

Een positief gegeven houdt de auteur echter over uit zekere oplossingen die wel beperkt zijn tot de causaliteitsvraag, maar wellicht zal de lezer eens te meer ervan overtuigd geraken hoe moeilijk het is — indien het mogelijk is — om een theorie op te bouwen over het oorzakelijk verband.

De auteur meent dat van de volledige schade waarvoor de aansprakelijke moet instaan mag uitgesloten worden die schade welke niet zozeer uit de schuld zelf is ontstaan, maar door uitwendige oorzaken, en anderzijds de schade waarvan het niet op voldoende wijze waarschijnlijk is dat zij niet ontstaan ware zonder de schuld van de aangesprokene. Voorzeker zal dit besluit en de formulering zelf die er aan gegeven wordt vatbaar blijven voor grondige kritiek. De scherpzinnige ontleding en de vruchtbare vergelijking met een vreemd recht in volle ontwikkeling in dit leerstuk, waaromtrent ons recht eveneens in volle beweging is, geven aan deze bijdrage van Prof. Tunc een onmiskenbare waarde.

J. R.

6. Morange G. — La réparation des accidents de personnes imputables à l'Administration. — Rec. Dall. 1953, Chr., 91 - 98.

De auteur, Professor aan de Rechtsfaculteit te Caen heeft de laatste jaren verschillende publicaties gewijd in de *Recueil Dalloz* aan het herstel van de schade voor de Franse bestuursgerechten. (Zie o.m. G. Morange, *Le préjudice moral devant les Tribunaux*

Administratifs, Rec. Dall. 1948, Chr., blz. 25 en volg.; — G. Morange, *L'évaluation du préjudice par les juridictions administratives*, Rec. Dall. 1951, Chr., blz. 61 en volg.).

Het belang van deze bijdrage is dubbel, vooreerst omdat door de vermenigvuldiging van de verkeersongevallen waarin het bestuur betrokken is de rechtspraak zeer overvloedig geworden is sedert een paar tientallen jaren en anderzijds omdat de overvloedige rechtspraak waartoe aanleiding gegeven werd thans toelaat de toepasselijke regelen op het stuk nauwkeurig te omlijnen. Het is treffend hoe de Conseil d'Etat door redenen van billijkheid geleid, tot een rechtspraak is gekomen die in menig opzicht, ook waar ze afwijkt van de burgerlijke rechtspraak, een juiste toepassing maakt van de principes die aan artikel 1382 B.W. tot grondslag liggen en dit dank zij een wijziging van de rechtspraak op menige punten die door de auteur onderlijnd wordt.

De stof werd in twee delen onderverdeeld :

- 1) het geval waar het verzoek uitgaat van het slachtoffer of zijn wettelijke vertegenwoordiger;
- 2) het geval waar het verzoek uitgaat van een derde, waardoor de auteur blijkbaar bedoelt het slachtoffer door terugkaatsing.

De auteur toont goed aan hoe heel de stof beheerst wordt door de vraag naar zekerheid die de schade moet vertonen om voor herstel in aanmerking te komen.

Voor het eerste geval onderzoekt hij achtereenvolgens :

- a) kosten en uitgaven door het ongeval veroorzaakt en wij vinden er heel de problematiek van het ongevalrecht (geneeskundige en pharmaceutische kosten, uitgaven voor hospitalisatie, uitgaven voor kunstledematen e.d.m.

Belangrijk is de recente rechtspraak van de Conseil d'Etat over de vervangingsschade : de uitgaven veroorzaakt voor hulp in het huishouden of hulp in het bedrijf.

Tot in de details blijkt deze rechtspraak de problematiek te kennen van het gemeenrechtelijk schadevergoedingsrecht, zoals bv. het vraagstuk van de aanrekening op de vergoeding voor hospitalisatiekosten van de uitgaven die het slachtoffer thuis voor eigen voeding toch zou uitgegeven hebben (blz. 93).

- b) Vervolgens behandelt hij de vergoeding voor inkomstenschade, waarin hij onderscheidt het tijdperk gaande tot aan de consolidatie en het hierop volgend tijdperk. Ook hier is de problematiek dezelfde als in het gemeen recht en mag deze rechtspraak met vrucht bestudeerd worden. De problemen en oplossingen benaderen deze van het gemeen recht.

Voor al belangwekkend is de ontwikkeling van de rechtspraak van de Conseil d'Etat ten aanzien van de moeilijk op geld waardeerbare schade en het daarvoor gehanteerde begrip « troubles dans les conditions d'existence », dat m.i. een vruchtbare vergelijking zou mogen doorstaan met het voorschrift van en de rechtspraak over artikel 46, eerste lid, van het Zwitsers Verbintenissenrecht.

Hij behandelt verder het probleem van de vergoeding van het leed en van de lichamelijke ontsiering.

Ingewikkelder is de rechtspraak betreffende het tweede geval, nl. daar waar het verzoek van een derde uitgaat. Ook hier is de problematiek zeer verwant. Vermelden wij bv. de vergoeding van de begrafenissen en uitvaartkosten. De auteur houdt in dat deel vooral stil bij het vraagstuk geschapen door het gebruik van hetzelfde begrip « troubles dans les conditions d'existence » dat hier een andere zin zou hebben en waar

omtrent grote betwisting van de Franse auteurs over bestuursrecht bestaat en waarin de auteur weigert een vergoeding voor het leed te erkennen.

J. R.

BALIELEVEN

Jaarverslag van de werking der Vlaamse Conferentie te Antwerpen tijdens het gerechtelijk jaar 1952-1953

De bedrijvigheid van de Vlaamse Conferentie tijdens het gerechtelijk jaar is intens en verscheiden geweest. Op de vergaderingen, welke zich regelmatig opvolgden, werden naast kulturele onderwerpen ook problemen behandeld, welke ons beroep aanbelangen. Ook werd gezorgd voor gezonde ontspanning.

De eerste vergadering werd gehouden op 25 September. De oud-voorzitter Mr. Ooms nam nog even plaats in de voorzitterszetel om het nieuw bestuur in zijn functie te investeren. Mr. Van Baarle installeerde zich dan achter de bestuurstaafel. Hij begroet Stafhouder Victor en de talrijke aanwezigen en dankt zijn voorganger voor diens onvermoeibare activiteit van vorig jaar en schetst in enkele woorden het programma dat dient afgewerkt.

Op deze vergadering belichtte Mr. R. Jacobs het wetsontwerp van 5 Februari 1951 betreffende de reglementering van het beroep van advocaat. Deze voordracht lokte een vruchtbare bespreking uit. Een commissie waarvan deel uitmaakten Mrs. Ooms, De Baeck en R. Jacobs werd aangesteld om het wetsontwerp te onderzoeken. Op de vergadering van 29 Januari 1953 bracht deze commissie verslag uit over haar werkzaamheden. De besluiten werden eenparig goedgekeurd. Door de zorgen van de Vlaamse Conferentie werd dit verslag medegedeeld aan het Verbond der Belgische Advocaten en de verschillende conferenties van het land. Ook aan de Commissie van Justitie werd de uitslag van het onderzoek overgemaakt. Uit de echo's, die werden opgevangen, blijkt dat dit verslag degelijk werd bevonden.

Op 4 October ging, net als vorig jaar, de Vlaamse Conferentie op Scheldetocht. Via Royerssluis vaarden wij naar de Petroleumhaven. Speciaal gelaste olietanks, hoge distillatietorens, thermo-electrische centrales, turno-alternatoren en crackinginstallaties werden bewonderd waarna aan boord van de Flandria dubbel werd genoten van warme koffie, broodjes en andere hartversterkingen. De avond was reeds gevallen toen men terug voet aan wal zette.

Huib. Hoste onderhield ons op 10 October over «Bouwkunst en Bouwkunde», causerie welke toegelicht werd met lichtplaten.

Op 18 October werden de stagiaires ontvangen ten huize van de voorzitter. Zij beluisterden aandachtig de wijze raadgevingen van Mr. Van Baarle en Oud-Stafhouder Van der Planken waarna zij zich te goed deden aan drank en sigaren.

Het probleem «Narco-Analyse» werd eveneens behandeld. Op de vergadering van 24 October maakte Mr. Ceulemans, onderzoeksrechter, zijn overwegingen kenbaar omtrent dit vraagstuk. Op deze spreekbeurt volgde een geanimeerde discussie waaruit bleek dat ook in de Vlaamse Conferentie de meningen omtrent deze kwestie uiteenliepen.

De plechtige openingszitting greep plaats op 8 November. Mr. J. Arts hield de openingsrede: «Gandhi de vredelievende». De redenaar behandelde zijn onderwerp op een meesterlijke wijze. 's Avonds werd banket

gehouden in de zalen De Boeck. Geestige speeches werden afgestoken en een luimige revue besloot deze gezellige avond.

Op 27 November sprak onze confrère uit Rotterdam Mr. Schuur over de advocatenassociatie, probleem dat nog altijd een kritiek stadium doorloopt. De voor- en nadelen van een nauwe samenwerking tussen twee en zelf meerdere advocaten werden afgewogen. Mr. Schuur gaf toe dat onbetwistbaar de advocaat door zich te associëren een gedeelte van zijn onafhankelijkheid prijs geeft. Hij meende nochtans dat de omstandigheden deze toegeving eisen. Deze spreekbeurt verscheen in extenso in het Rechtskundig Weekblad.

Op 17 December werd Lia Timmermans uitgenodigd. Zij sprak over haar vader. Door simpel vertelde anedoten werd Timmermans belicht als mens en als kunstenaar. Deze lezing vond veel bijval bij de talrijk opgekomen confraters.

Onze confrater Mr. P. De Schrijver sprak op 29 Januari over «Kongolese aspecten en mogelijkheden». In een rustige betoogtrant, waarbij het vaak moeilijk was de ernst van de ironie te onderscheiden, behandelde de spreker zijn onderwerp. Hij werd hartelijk en lang toegejuicht. Tijdens deze vergadering ook oefende Mr. Deyne kritiek uit over de kleding der deurwaarders. Zich steunend op een studie van het decreet van Nivose jaar XI voerde de spreker aan dat geen toga en geen bef aan de deurwaarders is voorgeschreven. Deze interpellatie heeft niet belet dat de deurwaarders nog altijd en de toga en de bef dragen.

Een jarenoud gebruik in de Vlaamse Conferentie wil dat de patroons hun stagiaires één avond vrij houden. Dit gebeurde op 12 Februari. Men deed zich te goed aan de worst en men trachtte de dorst te stillen. Mr. Jules Franck behandelde het onderwerp «De Worst». Men zou het moeilijk spiritueler kunnen doen. Het feest bereikte zijn hoogtepunt met de revue, meesterlijk samengesteld en voorgedragen door Mrs. Felix Maes en Oscar Dyck. Allen verkeerden in vrolijke stemming toen de vergadering geheven werd. Tijdens deze bijeenkomst ook had de voorzitter medegedeeld dat de Raad der Orde het principe van de betaalde Pro Deo had aanvaard. Hier dient nogmaals het aandeel onderlijnd dat de Vlaamse Conferentie gehad heeft in de besprekingen welke tot dit resultaat hebben geleid.

Op 26 Februari sprak Mr. Edm. Van Dieren over «Herinneringen aan vijftig jaar Vlaamse Strijd». Deze voordracht viel een langdurig applaus te beurt.

Op 5 Maart sprak in de Assisenzaal van het gerechtshuis Mej. Klompé, lid van de Statengeneraal over Europese Samenwerking. De voordrachtgeefster wees op de noodzakelijkheid van de Europese integratie welke de nationale en kulturele zelfstandigheid van ieder land onaangetaast laat.

Ir. Ed. Rombout hield op 24 April een belangwekkende voordracht over de atoombom. Op bevattelijke wijze werden de confraters ingelicht over het explosief vermogen van de atoombom. Ook deze spreekbeurt vond veel bijval bij de talrijk opgekomen confraters.

Op de vergadering van 8 Mei stelde onze confrater Mr. Van Hoof de vraag of de Balie zich kan verzetten tegen de beginselen betreffende de tussenkomst van de advocaat, welke niet alleen in de C.A.S. verzekering worden toegepast maar die ook gevolgd worden bij het dekken van andere risico's. De Balie dient te onderzoeken of zij zich kan aanpassen aan de nieuwe toestand zonder afbreuk te doen aan de principes welke in het decreet van 14 December 1819 werden

vastgelegd. Deze belangwekkende studie verscheen in het Rechtskundig Weekblad.

Het existentialisme werd behandeld door Professor Dondeyne. Op uitvoerige wijze ontleedde de spreker de verschillende kenmerken van de definitie welke hij aan het existentialisme gaf. Tijdens de drukke bespreking welke volgde werden aan de voordrachtgever verschillende vragen gesteld.

Op Dinsdag 2 Juni bezocht de Vlaamse Conferentie het studiecentrum van de gerechtelijke politie en op 4 Juni werd de gevangenis bezichtigd. Deze bezoeken werden beledigd op verzoek der stagiaires.

Op 12, 19 en 26 Juni werd de Herman De Jongh prijskamp betwist. De verschillende spreekbeurten getuigden van een zorgvuldige voorbereiding en vonden bij de confraters, die talrijk hun belangstelling toonden voor het werk der jongeren, een verdiende bijval.

Op 13 Juni brachten een vijftigtal confraters, vele vergezeld van hun dame, een bezoek aan de gebouwen van het N.I.R. te Brussel en aan het uitzendstation te Waver-Tombeek. 's Avonds werd te Waver een diner opgediend. Er werd lang en gezellig gepraat en slechts bij middernacht werd de terugreis aangevat.

Op 9 Juli besloot de Vlaamse Conferentie hare werkzaamheden met een grootse sportmanifestatie op het Beerschotstadion. De voetbalmatch Balie Sport-Balie kende een spannend verloop. Met de hulp van alle aanwezige confraters, die vóór het einde van de match het veld overrompelden, tekende de Balie de winninggoal aan. Tijdens het diner werd het nieuw bestuur verkozen. De stemming gaf de volgende uitslag: Voorzitter Mr. L. Rombaut, ondervoorzitters Mr. M. Deckers en W. Calewaert, secretaris, Mr. J. Goosenaerts, schatbewaarder Mr. P. Naudts.

* * *

De plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie heeft plaats op Zaterdag 10 October. Mr. Jos Marck spreekt over «Het Rijk der Abnormalen».

ERRATUM

In ons vorig nummer werd de samenstelling medegedeeld van het bestuur der Vlaamse Conferentie van de Balie bij het Hof van Beroep te Gent.

Tengevolge van een drukfout werd vermeld dat als secretaris was verkozen Mr Jan Blomme, wanneer zulks diende te zijn Jan RONSE, onze sympathieke en zo ijverige confrater.

MEDEDELINGEN

Bericht betreffende de wetswijziging door het K. B. dd. 4.7.53 (verscheen in het Staatsblad dd. 9.7.53), geldig vanaf 1.7.53.

Ing. het Koninklijk Besluit dd. 4.7.53 werden de BIJSLAGEN met 50 % verhoogd voor de twee eerste kinderen en met 100 % voor de volgende.

De BIJDRAGEN worden eveneens verhoogd en wel met ongeveer 50 %.

Vermits, door voornoemde wetswijziging, het VOORZORGSFONDS beneden het wettelijk niveau valt, dienen alle Kassen tijdelijk de voorgeschreven bijdrage voor dit Fonds opnieuw in rekening te brengen.

Wij laten hier de nieuwe barema's volgen, zoals zij geldig zijn vanaf 1.7.53 :

Voor het	A. BIJSLAGEN			
	PER MAAND		PER 6 MAANDEN	
	Voorheen	Van 1.7.53	Voorheen	Van 1.7.53
1 ^e kind	100 Frs	150 Frs	600 Frs	900 Frs
2 ^e »	100 Frs	150 Frs	600 Frs	900 Frs
3 ^e »	135 Frs	270 Frs	810 Frs	1620 Frs
4 ^e »	190 Frs	380 Frs	1140 Frs	2280 Frs
5 ^e en volg.	255 Frs	510 Frs	1030 Frs	3060 Frs

GEBOORTE- en WEZENBIJSLAG : Voorlopig ongewijzigd.

Aanvraag om geboortebijslag geldig tot 6 maanden na de geboorte.

B. BIJDRAGEN

Voor de VRIJE BEROEPEN, dus ook voor de Juristen.

Voorheen Van 1.7.53 Voorzorgsfonds.

660 Frs 1000 Frs 45 Frs + de beheerskosten.

De drie eerste jaren :

440 Frs 675 Frs 30 Frs + de beheerskosten.

De GEWEZEN Juristen betalen een bijdrage op Cat. ALS NIET-EIGENAAR :

	Voorheen	Van 1.7.53	Voorzorgsfonds
1 ^e	600 Frs	1000 Frs	45 Frs
2 ^e	550 Frs	845 Frs	37 Frs
3 ^e	440 Frs	675 Frs	30 Frs
	Voorheen	Van 1.7.53	Voorzorgsfonds
1 ^e	660 Frs	1000 Frs	45 Frs
2 ^e	632 Frs	972 Frs	37 Frs
3 ^e	506 Frs	706 Frs	30 Frs

Plus de beheerskosten.

Medegedeeld door de *Onderlinge Kas V.E.V.*
Antwerpen, Schoenmarkt, 31, Torengedebouw XII.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Gemeenterecht : 8^e afl. - Augustus 1953.

Boekbespreking. — Autobus. — Benoemingen. — Bezoldiging. — Gemeentehuis.

De Gemeentekeure : n° 53 - Juli-Augustus 1953.

M. R. Cluyse, Werking en productiviteit der gemeentediensten. — M. R. De Man, De werking der gemeentelijke politiekorpsen.

Nederlands Juristenblad - afl. 31 - 19 September 1953.

Prof. Mr J. M. van Bemmelen, Valsheid in telegrammen. — Mr A. A. Zorab, Tihoo Hooien.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie : n° 4312 - 12 September 1953.

Mr L. E. H. Rutten, Het onrechtmatigheids-criterium «inbreuk op eens anders recht» (II). — Y. D. C. van Duyn, Uitkering ingevolge het Besluit op de materiële Oorlogsschaden en het successierecht. — Mr. G. Feberwee, Het nieuwe B.W., Bepaling van het begrip Coöperatieve Vereniging. — Prof. Mr. G. de Grooth, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak van de Hoge Raad.

N° 4313 - 19 September 1953.

Mr. L. E. H. Rutten, Het onrechtmatigheids-crite-

rium « inbreuk op eens anders recht » (III slot). — Prof. Mr. G. H. C. Bodenhausen, Het nieuwe B. W., De « Rechten van de scheppende mens », m.o. Prof. Mr. E. M. Meijers.

Journal des Tribunaux : n° 3990 - 20 September 1953.

L'Outers, L'économie mixte pratiquée par voie contractuelle sous l'empire du droit commun. — Fernand Van Meenen, La loi du 14 juillet 1953 sur le consentement et l'opposition des parents au mariage de leurs enfants. — Jurisprudence.

Journal des Tribunaux d'Outre-Mer : n° 39 - 15 September 1953.

A. Sohier, L'immatriculation : une période décisive. — Maurice Verstraete, Le point de départ de la prescription de l'action publique. — Jurisprudence.

Revue de l'Administration et du droit administratif de la Belgique. 8°-9° livr.

Jean-Paul Haesaert, Organisation économique et sociale. — Fr. Gettemans, Etat Civil et Nationalité.

Revue Critique de Jurisprudence Belge. Troisième trimestre 1953.

Responsabilité (Hors contrat). — Accident du Travail. — Responsabilité (Hors contrat). — Examen de Jurisprudence (1919 à 1951).

Revue pratique du Notariat Belge 2367° livr. - 10, 20, 30 août 1953.

Pierre Watelet, Les dots religieuses et leur statut fiscal en Belgique. — Législation.

Revue de droit intellectuel - n°s 5 - 6.

Robert Plaisant : Enquêtes par sondage et concurrence déloyale. — Jurisprudence étrangère. — Jurisprudence belge.

Répertoire fiscal - n°s 4 - 5.

Impôts en général. — Impôts spéciaux. — Impôts directs. — Taxes.

Recueil Général de l'enregistrement et du notariat - n°s 19246 à 19253.

Proposition de loi instaurant le casier civil et organisant l'incapacité de disposer. — Rapport au sénat sur cette proposition.

N°s 19254 à 19262.

Arrêté royal du 11 mars 1953, majorant le taux de la taxe de transmission à l'importation. — Impôts.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités - n° 5.

Validité sauf dol ou faute lourde. — Interprétation.

Revue du droit public et de la science politique en France et à l'étranger - n° 2.

Jean Rivero : Existe-t-il un critère du droit administratif? — Roland Drago : La procédure de référé devant le conseil d'Etat. — H. T. Adam : Chronique constitutionnelle européenne. — Jean Bourdon : Chronique administrative française. — Stanley Hoffmann : Chronique constitutionnelle étrangère. — Marcel Waline : Notes de Jurisprudence.

Recueil Dalloz de Doctrine de Jurisprudence et de Législation - 26° cahier.

R. Savatier : L'exercice du droit de préemption du fermier, en cas de coexistence avec un droit de préférence conventionnel. — R. S. : Conditions du bénéfice de la clause de reprise triennale pour enfant majeur, dans un bail rural conforme au contrat-type. — G. Holleaux : La preuve de la non-paternité, en cas de désaveu fondée sur l'art. 313, al. 1er, c. civ.; par détermination médicale de la date de conception au cours de la période légale d'après le développement de l'enfant à sa naissance.

27° cahier.

R. Savatier : La responsabilité solidaire de l'occupant installé sur le domaine par le fermier, en cas de dommages causés à l'exploitation. — J. D. Ricard : La fixation par le juge, seulement à l'expiration du bail, du loyer des locaux administratifs.

28° cahier.

J. M. Auby : Les contrats comportant occupation du domaine public. — R. Savatier : Le gardien responsable du fait des animaux : sa détermination par les pouvoirs de direction de contrôle et d'usage. — Le transfert, au séquestre, de la responsabilité du fait des choses ou des animaux. — Georges Ripert : La vente des actions nominatives de garantie des administrateurs de sociétés anonymes.

29° cahier.

G. Liet-Veaux : Un mauvaise « querelle d'assiette » la légalité du tarif des douanes du 16 décembre 1947. — Max Le Roy : Le repatriement des avoirs à l'étranger. — A. P. : La prescription triennale de la poursuite à fin de sanction administrative des infractions à la législation économique. — F. G. Phychanalyse et exercice illégal de la médecine.

30° cahier. — 31 août 1953.

J. D. Ricard, La condition internationale des câbles télégraphiques sous-marins et son évolution juridique. — Jean Copper-Royer, La survie d'une société en liquidation : fondement et portée de la règle. La prescription quinquennale des actions en nullité de sociétés. — A. C., La liquidation définitive, d'après le coût réel des travaux de l'indemnité de reconstruction des immeubles bâtis. — Claude Giverdon, La notion de concubinage notoire : notoriété et preuve des relations. — H. B., Les demandes reconventionnelles dans le contentieux électoral. — Conditions et modalités d'application des lois de procédure civile devant les juridictions administratives (spécialement de l'art 1033 c. pr. civ. à la prorogation des délais de recours en matière électorale).

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"